

REPUBLIKA SLOVENIJA
VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE

Gregorčičeva 20–25, SI-1001 Ljubljana

T: +386 1 478 1000
F: +386 1 478 1607
E: gp.gs@gov.si
<http://www.vlada.si/>

Številka: 30301-2/2026/3
Datum: 17. 2. 2026

PROGRAM RAZVOJNIH SPODBUD ZA OBMEJNA PROBLEMSKA OBMOČJA V OBDOBJU 2026–2029

**Program na podlagi tretjega odstavka 11. člena
Uredbe o izvajanju ukrepov endogene regionalne politike
(Uradni list RS, št. 16/13, 78/15, 46/19 in 63/23)**

Kazalo

1	Uvodna pojasnila in izhodišča	3
1.1	Pravne podlage	3
1.2	Določitev obmejnih problemskih območij	3
1.3	Usklajenost z razvojnimi politikami in strokovne podlage	4
2	Izzivi in razvojne priložnosti	7
2.1	Analiza stanja in izzivov	7
2.2	Razvojne priložnosti in postopki priprave	9
3	Cilji, viri in izvajanje	11
3.1	Namen in cilji	11
3.2	Viri, učinki in rezultati	12
3.3	Doseganje splošnih ciljev in njihovo merjenje	22
3.4	Izvajanje, spremljanje in vrednotenje	23
4	Ukrepi programa	24
4.1	Splošni cilj: Izboljšanje kakovosti bivanja	24
4.1.1	Specifični cilj: Izboljšanje stanja zapuščenih, delno zapuščenih in nevzdrževanih objektov javne infrastrukture	24
4.1.1.1	Ukrep: Revitalizacija objektov javne infrastrukture	24
4.1.1.2	Ukrep: Priprava kreativnih projektov revitalizacije objektov javne infrastrukture	28
4.1.2	Specifični cilj: Spodbujanje investicij v javno infrastrukturo	31
4.1.2.1	Ukrep: Krediti za investicijske projekte v javno infrastrukturo	31
4.2	Splošni cilj: Izboljšanje dostopnosti	34
4.2.1	Specifični cilj: Cestna infrastruktura	34
4.2.1.1	Ukrep: Cestna infrastruktura	34
	Most čez Kobiljski potok v Kobiljah na LC 169011	36
	Radmožanska cesta	36
4.2.2	Specifični cilj: Izboljšanje prometne dostopnosti za dostopnost storitev	37
4.2.2.1	Ukrep: Spodbujanje prevozov na klic in organiziranih javnih prevozov za izboljšanje dostopnosti storitev	37
4.3	Splošni cilj: Izboljšanje gospodarskega stanja	39
4.3.1	Specifični cilj: Povečanje produktivnosti z zagonom, investicijami in krediti podjetij	39
4.3.1.1	Ukrep: Spodbujanje začetnih investicij	39
4.3.1.2	Ukrep: Spodbujanje zagona podjetij	42
4.3.1.3	Ukrep: Krediti za projekte podjetij	44
4.3.2	Specifični cilj: Spodbujanje socialnega podjetništva in zadružništva	49
4.3.2.1	Ukrep: Spodbujanje socialnega podjetništva in zadružništva na OPO	49
4.3.3	Specifični cilj: Podporno okolje za podjetništvo za spodbujanje gospodarskega razvoja	50
4.3.3.1	Ukrep: Komunalno opremljanje poslovnih con za strateške investitorje	50
4.3.4	Specifični cilj: Spodbujanje razvoja športa in turizma	52
4.3.4.1	Ukrep: Izgradnja javne turistične infrastrukture	52
4.3.4.2	Ukrep: Obnova planinskih objektov	54
	Viri in literatura	57

1 Uvodna pojasnila in izhodišča

1.1 Pravne podlage

Pravne podlage za pripravo Programa razvojnih spodbud za obmejna problemska območja v obdobju 2026–2029 (v nadaljnjem besedilu: program) so zakonska in podzakonska določila v zvezi z obmejnimi problemskimi območji, in sicer 24. člen Zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (Uradni list RS, št. 20/11, 57/12, 46/16 in 18/23 – ZDU-1O; v nadaljnjem besedilu: zakon), 11. člen Uredbe o izvajanju ukrepov endogene regionalne politike (Uradni list RS, št. 16/13, 78/15, 46/19 in 63/23; v nadaljnjem besedilu: uredba) in Uredba o določitvi obmejnih problemskih območij (Uradni list RS, št. 22/11, 97/12, 24/15, 35/17, 101/20, 112/22 in 92/24; v nadaljnjem besedilu: uredba o določitvi OPO). V primeru sprememb pravnih podlag tega programa oziroma sprememb zakona in podzakonskih aktov se za izvajanje aktualnega programa uporabljajo nova določila v zvezi z obmejnimi problemskimi območji (v nadaljnjem besedilu: OPO).

Zakon v drugem odstavku 24. člena določa, da so OPO prednostna območja vseh razvojnih politik. Proračunski uporabniki upoštevajo OPO pri pripravi sektorskih programov in v razpisnih merilih javnih razpisov, ki jih izvajajo na celotnem območju države. Del finančnih sredstev namenijo za vlagatelje iz OPO ali pa za projekte iz teh območij določijo dodatne točke pri izboru. Zakon v tretjem odstavku 24. člena določa, da se v okviru finančnih načrtov ministrstva in sklada, namenjenega spodbujanju skladnega regionalnega razvoja in razvoja podeželja (v nadaljnjem besedilu: sklad), za OPO pripravijo posebni ukrepi in sheme državnih pomoči na naslednjih področjih:

- priprava razvojnih projektov in krepitev razvojnega managementa ter
- ustvarjanje novih delovnih mest s spodbujanjem investicij podjetij.

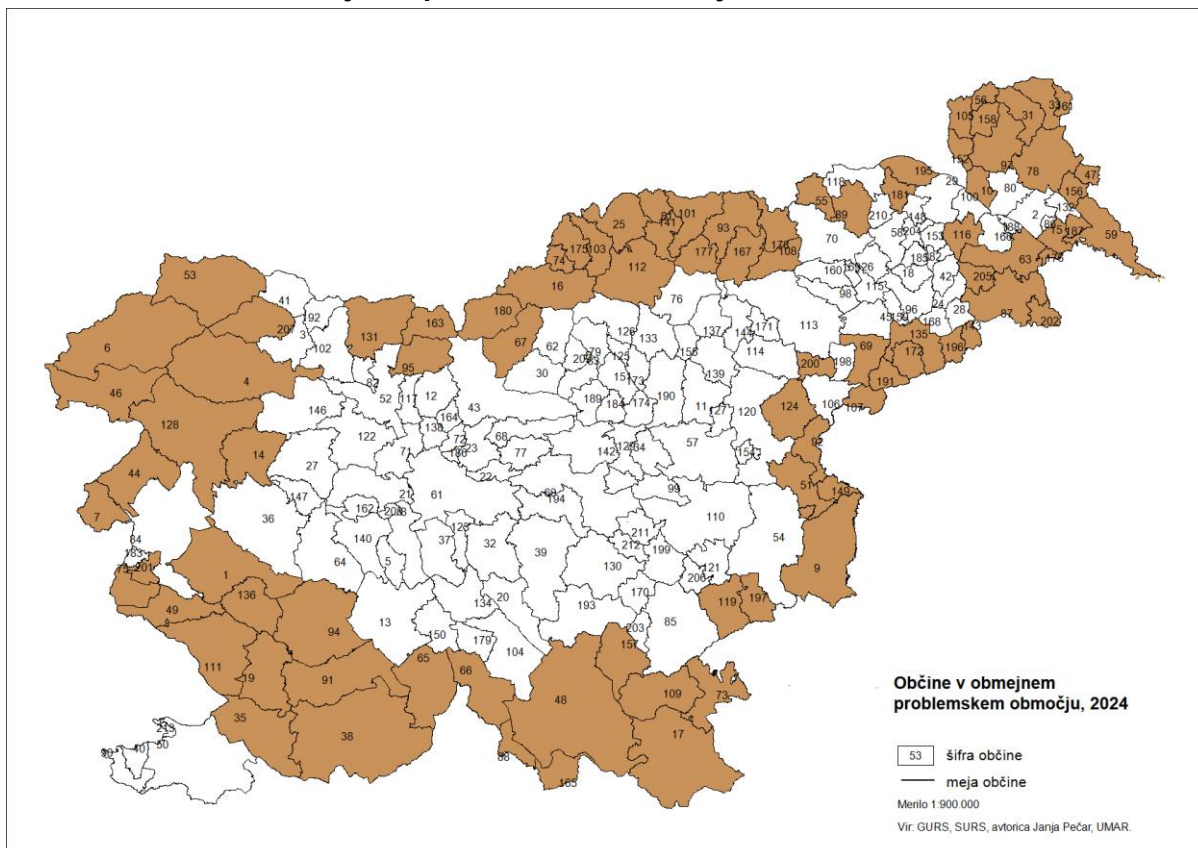
Uredba v drugem odstavku 11. člena podrobneje določa, da pri dodeljevanju sredstev v skladu z drugim odstavkom 24. člena zakona proračunski uporabniki upoštevajo OPO, pri čemer navaja raznolika področja ukrepanja posameznih pristojnih ministrstev. V tretjem odstavku 11. člena uredba določa, da za uskladitev ciljev in osredotočenje resornih politik na OPO v skladu z drugim odstavkom 24. člena zakona ministrstvo, pristojno za regionalni razvoj oziroma Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj (v nadaljnjem besedilu: ministrstvo ali MKRR), v sodelovanju z ministrstvi iz drugega odstavka 11. člena uredbe in regionalnimi razvojnimi agencijami (v nadaljnjem besedilu: RRA) pripravi štiriletni program razvojnih spodbud za OPO, ki ga sprejme vlada. Program določa cilje, razvojne spodbude, finančni okvir ter način spremljanja programa. Pri pripravi programa se upoštevajo dolgoročne primerjalne prednosti in usmeritve razvojnih regij ter prispevek k doseganju ciljev razvojnih politik.

1.2 Določitev obmejnih problemskih območij

V skladu s prvim odstavkom 24. člena zakona obsegajo OPO obmejne občine in občine, ki neposredno mejijo na obmejne občine. Obmejne občine po tem zakonu so občine, v katerih več kot 50 % prebivalcev živi v desetkilometrske obmejnem pasu in ki beležijo primanjkljaj delovnih mest ter podpovprečno gostoto poselitve. Pri občinah, ki neposredno mejijo na obmejne občine, se kot merilo za vključitev med OPO upošteva več kot 45-minutni povprečen dostop do najbližjega priključka avtoceste ali hitre ceste ali visok delež površine, vključene v območje Natura 2000. Med OPO se uvrščajo tudi občine, ki imajo koeficient razvitosti občin po zakonu, ki ureja financiranje občin, manjši od 0,90, če mejijo na obmejne občine ali občine, ki neposredno mejijo na obmejne občine.

Uredba o določitvi OPO natančneje določa merila za določitev OPO in občine, ki izpolnjujejo ta merila. Ob upoštevanju razpoložljivih podatkov o vrednostih meril se med OPO v času priprave tega programa uvršča 88 občin (slika 1).

Slika 1: Občine na obmejnem problemskem območju, 2024

Vir: Pečar, Janja. Občine na obmejnem problemskem območju 2024, UMAR, 2024, interno gradivo

V skladu z določili uredbe o določitvi OPO ministrstvo vsaki dve leti preverja vrednosti meril iz te uredbe in ob spremembah podatkov, ki narekujejo drugačno uvrstitev občin med OPO, pripravi predlog spremembe te uredbe. Najnovejše razpoložljive podatke o vrednostih meril iz uredbe o določitvi OPO pripravi Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj (v nadaljnjem besedilu: UMAR) na poziv ministrstva.

Pri izvajanju ukrepov programa se upošteva vsakokratna aktualna razvrstitev občin med OPO, ki je skladna z aktualno veljavno uredbo o določitvi OPO.

V primeru spremembe zakona in relevantnih podzakonskih aktov se za določitev OPO uporabljajo aktualna nova določila v zvezi z OPO, ki se upoštevajo pri izvajanju ukrepov programa.

1.3 Usklajenost z razvojnimi politikami in strokovne podlage

Gradivo Cilji, usmeritve in instrumenti regionalne politike ter strateška izhodišča prostorskega razvoja za pripravo regionalnih razvojnih programov 2021–2027 Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo, ki ga je sprejela Vlada Republike Slovenije v letu 2019 (MGRT, 2019), v okviru tretjega splošnega cilja regionalne politike – Zmanjšanje regionalnih razvojnih razlik – opredeljuje specifični cilj Ohranjanje poseljenosti in razvojne vitalnosti problemskih območij.

Ta cilj se nanaša na ohranjanje vitalnosti teh območij, kar pomeni zagotavljanje primernih življenjskih pogojev, dostopa do storitev splošnega pomena ter delovnih mest, bodisi doma bodisi v neposredni bližini, kljub višjim stroškom življenja. V skladu z osrednjim ciljem Strategije razvoja Slovenije 2030 – Zagotavljanje kakovostnega življenja za vse – je vizija regionalnega razvoja Slovenije zagotavljati dinamične in ustvarjalne regije z lastno identiteto (prepoznavne, specializirane), ki so učinkovito upravljane ter sposobne zaznavati in izkoriščati globalne razvojne priložnosti. Z ukrepi razvojne podpore države bodo regijska žarišča brezposelnosti prestrukturirana in odpravljena, OPO pa bodo ohranila poseljenost in razvojno vitalnost.

Na podlagi zgoraj navedenega gradiva je UMAR pripravil gradivo Cilji regionalne politike Slovenije v obdobju 2021–2027, ki analizira razvojne izzive OPO in opredeljuje specifični cilj Ohranjanje poseljenosti in razvojne vitalnosti problemskih območij v okviru tretjega splošnega cilja regionalne politike Zmanjšanje regionalnih razvojnih razlik in razlik znotraj regij ter kazalnike za njegovo merjenje. OPO so poseben razvojni tip območij v okviru specifičnega cilja Ohranjanje poseljenosti in razvojne vitalnosti problemskih območij (povzeto po Pečar, 2020).

Končno poročilo projekta V6-1945 Medresorsko usklajeno spodbujanje razvoja v obmejnih problemskih območjih v okviru ciljnega raziskovalnega programa CRP-2019 (v nadaljnjem besedilu: raziskovalni projekt OPO) (Nared idr., 2021) je pomembna strokovna podlaga za pripravo programa. Analizira stanje na OPO, določa cilje in kazalnike za potrebno medresorsko usklajeno ukrepanje in predlaga ukrepe programa, razvrščene po tematskih področjih oziroma naslednjih splošnih ciljih programa:

1. Izboljšanje kakovosti bivanja
2. Izboljšanje dostopnosti
3. Izboljšanje gospodarskega stanja in
4. Izboljšanje demografskega stanja, pri katerem pa ne predlaga posebnih ukrepov, saj ukrepi na ostalih treh tematskih področjih, ki pomenijo revitalizacijo OPO, pozitivno vplivajo na to tematsko področje oziroma na izboljšanje demografskega stanja. Slabo demografsko stanje je v pretežni meri posledica in ne razlog.

Strategija prostorskega razvoja Slovenije 2050 (v nadaljnjem besedilu: SPRS 2050 ali SPRS), ki jo je sprejel Državni zbor Republike Slovenije novembra 2023, opredeljuje vizijo, koncept in cilje prostorskega razvoja Slovenije do leta 2050. Na območjih, kot so OPO, ki se spopadajo z intenzivnim praznjenjem, SPRS 2050 določa usmeritve za ohranjanje prebivalstva. Koncept prostorskega razvoja Slovenije SPRS 2050 med drugim izpostavlja:

- Policentrični urbani sistem s preiščljeno organizacijo dejavnosti splošnega in gospodarskega pomena podpira racionalen in učinkovit prostorski razvoj v skladu z Zakonom o urejanju prostora (v nadaljnjem besedilu: ZUreP-3A). Glede na njihov namen in cilje se posamezni ukrepi programa prednostno teritorialno usmerjajo v skladu z opredelitvijo urbanih središč od druge do četrte ravni¹, središč v somestjih ter v skladu z opredelitvijo drugih naselij, pomembnih za razvoj regije², ki se določijo v

¹ Središča druge ravni: Postojna, Slovenj Gradec; središča tretje ravni: Črnomelj, Dravograd, Kočevje, Ravne na Koroškem, Tolmin; Središča četrte ravni: Ajdovščina, Ilirska Bistrica, Lendava, Ljutomer, Metlika, Ormož, Radlje ob Dravi, Ruše, Sežana, Šmarje pri Jelšah, Tržič; središča v somestjih: Brežice.

² ZUreP-3A opredeljuje tudi druga naselja, pomembna za razvoj regije, ki se določijo v regionalnih prostorskih planih. Po SPRS 2050 so to naselja, ki imajo vsaj 1.500 prebivalcev, so sedež občine z vsaj 2.000 prebivalci, imajo devetletno osnovno šolo, primarno zdravstveno oskrbo (zdravstvena postaja) in so gospodarsko pomembna (indeks delovne migracije > 96 – zmerno delovna občina). Kot takšna naselja se lahko opredelijo naselja na tistih prednostnih območjih za razvoj posameznih dejavnosti, ki so od središč višjih ravni (od prve do četrte ravni) oddaljena več kot 15 km po cestnem omrežju, imajo podeželsko zaledje in so pomembna z vidika oskrbe prebivalcev teh območij s storitvami splošnega pomena.

regionalnih prostorskih planih. SPRS 2050 poudarja tudi razvoj urbanih središč na obmejnih območjih.

- Višja kakovost življenja na podeželju se doseže z ustrezno prostorsko razporeditvijo središč za enakovredno dostopnost storitev splošnega pomena na oddaljenih območjih ter z uvedbo minimalnega standarda dostopnosti prek ustreznih infrastrukturnih povezav z osrednjim slovenskim in čezmejnim prostorom.
- Enakomerna pokritost celotnega ozemlja države se zagotavlja z razporeditvijo središč v sistemu poselitve: 80 % prebivalcev ima prebivališče znotraj 25 km oddaljenosti (po cestnem omrežju) od središča najmanj druge ravni, 90 % prebivalcev pa do središča najmanj tretje ravni.
- V skladu z ZUreP-3A in SPRS 2050 se na področju razvoja naselij in poselitve prednostno spodbuja prenova naselij, stavb in sosesk ter sanacijo obstoječih razvrednotenih in poseljenih območij pred novo pozidavo. Po SPRS 2050 je posebna pozornost namenjena tudi krepitvi prenove slabše izkoriščenih delov naselij oziroma razvrednotenih območij, s čimer se zmanjšuje pritisk na nova stavbna zemljišča in prispeva k doseganju ničelne neto letne rasti pozidanih zemljišč. Zato se pri posameznih ukrepih programa prednostno podpira projekte na funkcionalno razvrednotenih območjih (FRO)³.

Regionalni razvojni programi za obdobje 2021–2027 razvojnih regij, v katerih se nahajajo OPO (Pomurska, Podravska, Koroška, Savinjska, Posavska, Jugovzhodna Slovenija, Primorsko-Notranjska, Obalno-Kraška, Goriška in Gorenjska) opredeljujejo izzive, ki vključujejo negativne demografske trende (staranje prebivalstva in izseljevanje mladih), nizko stopnjo podjetništva in inovacij ter slabo razvito infrastrukturo in dostop do osnovnih storitev (zdravstvo, izobraževanje). V splošnem navajajo, da so te regije pogosto prikrajšane za ustrezne gospodarske priložnosti, kar vodi v visoko stopnjo odvisnosti od javnih financ in socialnih transferjev. Poleg tega je prisotna nizka povezanost z drugimi regijami, kar otežuje gospodarski razvoj in dostop do novih trgov. Regionalni razvojni programi večinoma predlagajo ukrepe za izboljšanje infrastrukture, spodbujanje lokalnega podjetništva, trajnostni turizem, digitalizacijo in krepitev čezmejnih povezav s ciljem zmanjšanja razvojnih razlik in spodbujanja enakomernejšega razvoja teh območij (regionalni razvojni programi za obdobje 2021–2027).

Poročilo o regionalnem razvoju 2018–2022 (Kušar idr., 2023) za oceno razvojne vitalnosti OPO analizira stanje gibanja števila prebivalcev, gostoto poselitve (število prebivalcev na kvadratni kilometer), indeks staranja in indeks delovne migracije.

Študija Raziskovalno-dokumentacijskega sektorja Državnega zbora Republike Slovenije z nazivom Obmejna problemska območja, Primerjalni pregled (Zeilhofer idr., 2024) podaja primerjavo stanja med OPO in povprečjem Slovenije po izbranih kazalnikih števila mladih, povprečne starosti, indeksa staranja, števila delovno aktivnih prebivalcev, števila vseh podjetij, prihodkov podjetij, števila ležišč, števila prenočitev turistov, deleža gospodinjstev brez zgrajenega širokopasovnega omrežja idr.

³ V skladu s prostorsko zakonodajo (ZUreP-3A) in SPRS 2050 je razvrednoteno območje, ki mu je zaradi neprimerne ali opuščene rabe znižana gospodarska, socialna, okoljska ali vizualna vrednost ali vrednost po merilih varstva kulturne dediščine in je potrebno prenove; razvrednoteno območje lahko po fizičnih, funkcionalnih, okoljskih in socialnih merilih ter merilih varstva kulturne dediščine izkazuje različne vrste in stopnje razvrednotenja.

2 Izzivi in razvojne priložnosti

2.1 Analiza stanja in izzivov

Večina obmejnih območij v Sloveniji se spopada z neugodnimi naravnimi in družbenimi razmerami, kot so slaba prometna dostopnost, depopulacija, zahtevna reliefna struktura (zlasti v gorskih območjih) ter prostorski varovalni režimi. Te razmere vplivajo na neugodne demografske trende, nizko izobrazbeno raven prebivalstva, omejeno osebno mobilnost in pomanjkanje usposobljene delovne sile. Zaradi omejenih zaposlitvenih priložnosti prihaja do dolgotrajne brezposelnosti in neskladij na trgu dela. Obenem se zmanjšuje dostop do osnovnih storitev zaradi zapiranja trgovinskih in bančnih poslovalnic ter ukinjanja javnih storitev splošnega in gospodarskega pomena (npr. zdravstvo, šolstvo, sodstvo, finančna uprava, policija, pošta, promet), kar dodatno spodbuja centralizacijo države. Na OPO večinoma ostaja starejše prebivalstvo, kar otežuje njihov nadaljnji razvoj. Zaradi razpršene poselitve je tudi storitvena dejavnost ekonomsko neučinkovita, kar še dodatno zmanjšuje dostopnost ključnih javnih in gospodarskih storitev (povzeto po Nared idr., 2021).

OPO zaostajajo v razvoju kljub več desetletnim prizadevanjem za pospešitev njihovega razvoja. Za ta območja je pomembno predvsem, da se ohranja njihova vitalnost, saj so demografska gibanja zelo zaskrbljujoča. Zaradi nizke rodnosti in migracij v druge regije Slovenije in v tujino upada delež mladega prebivalstva. Perifernost, slabšo dostopnost in pomanjkanje storitev splošnega pomena pa lahko izboljša sodobna informacijska in komunikacijska infrastruktura, ki lahko deloma nadomesti tudi pomanjkanje delovnih mest z delom na daljavo (Pečar, 2020).

V skladu s končnim poročilom raziskovalnega projekta OPO se OPO soočajo z različnimi izzivi, kot so depopulacija, pomanjkanje osnovnih storitev, slaba infrastruktura in nizka gospodarska aktivnost. Ta območja zaznamuje vrsta strukturnih težav, kot sta staranje prebivalstva in pomanjkanje delovne sile, še posebej v manj razvitih območjih, kjer je težko privabiti mlade in kvalificirane kadre. Pojavljajo se tudi velike razlike v dostopnosti osnovnih storitev, kot so zdravstvo, izobraževanje in javni prevoz, kar pogloblja neenakosti med obmejnimi in osrednjimi območji. Gospodarska stagnacija je prisotna predvsem v območjih z nizkim razvojnim potencialom, kjer so možnosti za napredek omejene zaradi pomanjkanja investicij in inovacij (povzeto po Nared idr., 2021). Morebitno heterogenost območij znotraj OPO je smiselno obravnavati z uporabo merila, ki določa razvitost občin, ali z drugimi objektivno preverljivimi merili.

Poročilo o regionalnem razvoju 2018–2022 (Kušar idr., 2023) za oceno razvojne vitalnosti OPO analizira stanje gibanja števila prebivalcev, gostoto poselitve (število prebivalcev na kvadratni kilometer), indeks staranja in indeks delovne migracije. Pri interpretaciji je treba upoštevati dejstvo, da so, z izjemo indeksa staranja, vsi drugi kazalniki posredno ali neposredno uporabljeni že za določitev OPO. Že zaradi tega se vrednosti teh kazalnikov morajo razlikovati od slovenskega povprečja. Analiza OPO primerja s Slovenijo in preostalimi občinami, kar imenuje kot »notranjost Slovenije«, čeprav to ni povsem točno, saj OPO ne vključujejo vseh obmejnih občin in segajo precej različno v notranjost.

Že primerjava deleža površine Slovenije, ki ga obsegajo OPO, in deleža prebivalstva, ki živi na tem območju, da vedeti, da so te občine podpovprečno gosto poseljene. Gostota poselitve je tako več kot pol manjša od slovenskega povprečja in trikrat manjša od notranjosti Slovenije. V proučevanem obdobju je tako v notranjosti Slovenije kot na OPO število prebivalcev naraslo, pri čemer je bil porast nekoliko izrazitejši v notranjosti (za 1,3 odstotne točke). Razkorak sicer ni tako izrazit, kot je bil v obdobju 2008–2019, ko je na OPO število prebivalcev celo upadlo. Indeks staranja se v celotni Sloveniji razmeroma enakomerno povečuje in razlika v stopnji rasti med obmejnimi območji in notranjostjo države znaša 2,3 odstotne točke. Je pa indeks staranja

v OPO za okoli 16 % višji od indeksa v notranjosti Slovenije. Pričakovana je tudi precejšnja razlika pri indeksu delovne migracije, ki je kar okoli 37 % nižji od notranjosti Slovenije in 21 % nižji od povprečja Slovenije. V proučevanem obdobju je indeks na OPO celo rahlo upadel (za 0,3 odstotne točke), medtem ko je v notranjosti Slovenije za 1,3 odstotne točke narasel. Kljub temu, da se razkorak med OPO in preostalo Slovenijo še vedno povečuje, je precej manj izrazit, kot je bil v preteklem proučevanem obdobju.

Preglednica 1: Primerjava izbranih kazalnikov za obmejna problemska območja, notranjost Slovenije in Slovenijo

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2018–2023*
Število prebivalcev (v 1000)							
OPO	454	454	455	462	462	460	+1,4 %
notranjost Slovenije	1.613	1.627	1.641	1.647	1.646	1.657	+2,7 %
Slovenija	2.067	2.081	2.096	2.109	2.107	2.117	+2,4 %
Gostota poselitve (preb./km²)							
OPO	46,7	46,7	46,8	47,5	47,5	47,3	+1,4 %
notranjost Slovenije	153	154	155	156	156	157	+2,7 %
Slovenija	102	103	103	104	104	104	+2,4 %
Indeks staranja							
OPO	142	146	149	152	156	160	+12,4 %
notranjost Slovenije	126	128	130	133	136	138	+10,1 %
Slovenija	129	132	134	137	140	143	+10,6 %
Indeks delovne migracije							
OPO	69,7	69,7	68,5	68,8	69,5	-	–0,3 %
notranjost Slovenije	108,8	108,9	109,9	110,3	110,2	-	+1,3 %
Slovenija	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	-	0,0 %

Vir podatkov: Statistični urad Republike Slovenije, 2023

Opomba: * Do razlik pri izračunu prihaja zaradi zaokroževanja števil; pri kazalniku indeks delovne migracije proučevano obdobje obsega obdobje 2018–2022.

Glede na analizo kazalnikov Poročilo o regionalnem razvoju 2018–2022 ocenjuje, da je bilo doseganje specifičnega cilja ohranjanja poseljenosti in razvojne vitalnosti problemskih območij delno uspešno, saj se razkorak med problemskimi območji in notranjostjo Slovenije povečuje manj izrazito kot pred letom 2018 (Kušar idr., 2023).

Demografski podatki kažejo, da se je v občinah na OPO med letoma 2014 in 2024 število mladih med 15 in 29 let precej znižalo, in sicer kar za 15 % (posledica migracij prebivalcev iz občine in v tujino ter nizke rodnosti). Povprečna starost v občinah na OPO (45,9 let) je višja od slovenskega povprečja (44,2 leti). V istem obdobju se je povprečna starost prebivalcev v vseh občinah na OPO v povprečju zvišala za 4,4 leta. Leta 2024 je indeks staranja v kar 66 izmed 86 občin na OPO bil višji od povprečnega indeksa za celotno Slovenijo (147,8). Indeks staranja se je med letoma 2014 in 2024 povišal v vseh občinah na OPO. Podatki o odseljevanju mlajše generacije niso na voljo, so pa na voljo podatki o selitvah vseh prebivalcev iz posamezne občine OPO v tujino ali v druge občine. Te selitve so zrasle za 4 % (med letoma 2013 in 2023). Število vseh delovno aktivnih prebivalcev v občinah na OPO se je povečalo za 10 % (v celotni Sloveniji za 18 % med letoma 2014 in 2024). Število vseh podjetij skupaj v občinah na OPO se je povečalo za 25 % (v celotni Sloveniji za 28 % med letoma 2011 in 2022). Skupni prihodki podjetij v občinah na OPO so se v istem obdobju povečali za 75 %, kar je manj kot v Sloveniji skupaj, kjer so bili višji za 82 %. Razpoložljivi podatki za kmetijstvo kažejo, da se je med letoma 2000 in 2010 število družinskih članov na kmetijah v občinah na OPO zmanjšalo, in sicer za 20 %, kar je v enaki meri kot v Sloveniji skupaj. Razpoložljivi podatki za turizem kažejo, da so

se med letoma 2019 in 2023 prenočitvene zmogljivosti (število ležišč) v občinah na OPO zmanjšale, in sicer v povprečju približno za 1 %, medtem ko so se v celotni Sloveniji v povprečju povečale za 1 %. Število prenočitev turistov v občinah na OPO se je povečalo, in sicer približno za 8 %, medtem ko se je v celotni Sloveniji povečalo za 3 %. Delež gospodinjstev brez zgrajenega širokopasovnega omrežja in brez tržnega zanimanja za gradnjo širokopasovnega omrežja na OPO znaša 5,4 % vseh gospodinjstev, v ostalih občinah pa je delež teh gospodinjstev 1,6-odstoten (Zeilhofer idr., 2024).

Kot med drugim ugotavlja Poročilo o razvoju 2025 (UMAR, 2025, str. 213) dosedanja politika regionalnega razvoja ni uspešno aktivirala neizkoriščenih razvojnih možnosti regij. Politika spodbujanja skladnega regionalnega razvoja v Sloveniji se je doslej osredotočala predvsem na izboljševanje infrastrukturne opremljenosti na ravni občin, manj pa na celovito in strateško premišljeno krepitev zaposlitvene in gospodarske strukture regij na podlagi usklajenih javnih politik in skupne razvojne vizije.

To se je med drugim odrazilo v:

- I. premalo izkoriščenih možnosti za gospodarski razvoj drugih regij, s čimer je povezana tudi gospodarska in demografska šibitev regijsko pomembnih urbanih središč in njihovih funkcionalnih območij ter večji obseg delovnih migracij v Osrednjeslovensko regijo;
- II. prostorsko razpršenem in neusklajenem razvoju (glej npr. veliko število razpršenih poslovnih con), s čimer razvoj ni upošteval modela policentričnega urbanega razvoja s širšimi mestnimi območji (ReSPR50, 2023b), ki je sicer konkurenčna prednost Slovenije;
- III. neugodnih demografskih trendih na OPO (Pečar, 2020; Nared idr., 2021; Kušar idr., 2023) in v nekaterih drugih odmaknjenih podeželskih območjih (ReSPR50, 2023b; Nared idr., 2023), katerih razvojne možnosti so se zaradi slabših (dostopnih) zaposlitvenih možnosti še poslabšale;
- IV. neučinkovitih mrežah storitev splošnega in splošnega gospodarskega pomena (Nared idr., 2016), zlasti v krčenju storitev splošnega gospodarskega pomena brez strateškega premisleka (UMAR, 2024) na odmaknjenem podeželju (ReSPR50, 2023b).

Iz navedenih citatov in povzetkov različnih študij ter primerjave različnih obdobj je mogoče sklepati, da se bo trend razvojnega zaostanka in ogroženosti OPO nadaljeval.

2.2 Razvojne priložnosti in postopki priprave

Obmejna območja so hkrati tudi območja s posebnimi priložnostmi, saj imajo, v sodelovanju in navezavi s sosednjimi območji, velik potencial za krepitev endogenega razvoja. S tega vidika so obmejna območja, ki ne predstavljajo funkcionalnega zaledja večjih urbanih središč v Sloveniji in delujejo samostojno, strateška območja, kjer bi bilo treba spodbujati gospodarsko in družbeno pestrejši razvoj, med drugim z investicijami in možnostjo novega zaposlovanja ter ustvarjanjem razmer za izboljšanje demografske slike tega prostora (Nared idr., 2021). Ker je večina občin na OPO zmerno do pretežno bivalnih, primanjkuje pa jim delovnih mest za tam živeče delovno aktivno prebivalstvo, je za razvoj in napredek obmejnih območij ključnega pomena zagotovitev zadostnega števila delovnih mest. Obseg obmejnih območij, delež tam živečega prebivalstva in delež tamkajšnjih gospodarskih družb in delovnih mest kažejo, da so ta območja z vidika kohezivnosti državnega ozemlja in gospodarskega razvoja pomembna, zato je treba izoblikovati celovit program spodbujanja razvoja OPO ter tako zagotoviti njihov gospodarski razvoj in večjo konkurenčnost, socialno kohezijo ter trajnostni razvoj. Po mnenju Rodriguez-Pose je namreč blagostanje najbolj razvitih krajev odvisno od blagostanja zapostavljenih krajev. Zato potrebujemo boljšo in ne več ali manj javne politike.

Kot navaja UMAR, posebno pozornost zahteva spodbujanje razvoja obmejnih, podeželskih in drugih odmaknjenih območij, ki mora biti, še posebej ob upoštevanju splošnih demografskih

trendov, usklajeno s strateškim razmislekom o želenem in realno dosegljivem prostorskem razvoju teh območij. Ukrepi regionalne in politike razvoja podeželja lahko izboljšajo možnosti za kakovostno življenje tudi v odmaknjenih območjih s krepitvijo povezav med regionalnimi središči na eni strani in spodbujanjem lokalnih možnosti tako v tradicionalnih dejavnostih (npr. podpora kmetijstvu z diverzifikacijo dejavnosti ali turizmom) kot tudi v priložnostih, ki se odpirajo z novimi tehnologijami (npr. obnovljivi viri energije, digitalni nomadi in podobno).

Prav tako smo v zadnjem obdobju priča znatnemu slabšanju pokritosti posameznih območij, vključno z OPO, z javnimi in tržnimi oskrbnimi storitvami in slabšanju dostopnosti teh storitev. Vse to narekuje potrebo po medresorsko usklajenem ukrepanju, pri čemer lahko del izzivov v obliki ukrepov in projektov obravnava predmetni program.

V raziskovalnem projektu OPO (Nared idr., 2021) je opredeljen nabor kratkoročnih in srednjeročnih ukrepov za spodbujanje razvoja OPO z namenom celovitega medresorsko usklajenega ukrepanja. Predlog sistema opredeljuje različne oblike naslavljanja problematike spodbujanja razvoja problemskih območij (npr. večnivojsko in večsektorsko spodbujanje razvoja OPO: teritorialni dialog, medsektorsko sodelovanje, analiza in predlog ustreznih politik in mehanizmov ter instrumentov). Predlagani ukrepi imajo lahko naslednje oblike:

1. ukrepi, ki jih je mogoče izvesti v skladu z obstoječo zakonodajo,
2. pilotna izvedba,
3. sprememba zakonodaje.

Raziskovalni projekt OPO opredeljuje tipologijo OPO po načelu razvitosti in razvojnih možnosti. Po načinu izvedbe raziskovalni projekt OPO predlaga ukrepanje, izrecno namenjeno za OPO, in prednostno usmerjanje javnih ukrepov z dodatnimi točkami za OPO. Po vsebini pa raziskovalni projekt OPO določa štiri tematska področja ali splošne cilje ukrepanja s predlogi medresorsko usklajenega ukrepanja oziroma predlogi ukrepov, razvrščenih po splošnih in specifičnih ciljih.

Predmetni program povzema načela oziroma predloge raziskovalnega projekta OPO za ukrepe, ki jih je mogoče izvesti v skladu z obstoječo zakonodajo, tako po načinu izvedbe kakor tudi po vsebini določitve tematskih področij oziroma splošnih in specifičnih ciljih, pod katere se uvrščajo posamezni ukrepi.

Pri pripravi programa se predlogi potrebnih medresorsko usklajenih ukrepov za doseganje ciljev na OPO usklajujejo z različnimi deležniki oziroma z regionalno in lokalno ravno ter ministrstvi. Na njihovi podlagi se določi nabor izvedljivih ukrepov in projektov, ki imajo realno podlago za financiranje in izvedbo. Nabor predlogov ukrepov raziskovalnega projekta OPO se v postopku priprave programa lahko tudi dopolni z dodatnimi predlogi specifičnih ciljev in ukrepov, v skladu z aktualnimi opredeljenimi izzivi na OPO, s ciljem čim bolj celovitega in medresorsko usklajenega ukrepanja za reševanje izzivov ter doseganje potrebnih ciljev. Program po medresorski uskladitvi s sklepom sprejme Vlada Republike Slovenije. Način izvedbe ukrepov in projektov programa ter izvedbo konkretnih postopkov dodelitev sredstev opredeljuje program in veljavni predpisi.

Predmetni program je logično nadaljevanje ukrepanja na OPO z ukrepi Programa razvojnih spodbud za obmejna problemska območja v obdobju 2022–2025.

3 Cilji, viri in izvajanje

3.1 Namen in cilji

Namen oziroma ključni cilj programa je ohranjanje poseljenosti in razvojne vitalnosti OPO oziroma revitalizacija OPO ter izboljšanje demografskega stanja.

Po vsebini se namen oziroma ključni cilj programa dosega z ukrepi, razvrščenimi v naslednje štiri splošne oziroma tematske cilje ter ustrezne specifične cilje:

1. Splošni cilj: Izboljšanje kakovosti bivanja

- **Specifični cilj: Izboljšanje stanja zapuščenih, delno zapuščenih in nevzdrževanih objektov javne infrastrukture**
 - Ukrepi: Revitalizacija objektov javne infrastrukture
 - Ukrepi: Priprava kreativnih projektov revitalizacije objektov javne infrastrukture
- **Specifični cilj: Spodbujanje investicij v javno infrastrukturo**
 - Ukrepi: Krediti za investicijske projekte v javno infrastrukturo

2. Splošni cilj: Izboljšanje dostopnosti

- **Specifični cilj: Cestna infrastruktura**
 - Ukrepi: Cestna infrastruktura
 - Most čez Kobiljski potok v Kobiljah na LC 169011
 - Radmožanska cesta
- **Specifični cilj: Izboljšanje prometne dostopnosti za dostopnost storitev**
 - Ukrepi: Spodbujanje prevozov na klic in organiziranih javnih prevozov za izboljšanje dostopnosti storitev

3. Splošni cilj: Izboljšanje gospodarskega stanja

- **Specifični cilj: Povečanje produktivnosti z zagonom, investicijami in krediti podjetij**
 - Ukrepi: Spodbujanje začetnih investicij
 - Ukrepi: Spodbujanje zagona podjetij
 - Ukrepi: Krediti za projekte podjetij
 - Razvojni krediti
 - Mikrokrediti
- **Specifični cilj: Spodbujanje socialnega podjetništva in združništva**
 - Ukrepi: Spodbujanje socialnega podjetništva in združništva na OPO
- **Specifični cilj: Podporno okolje za podjetništvo za spodbujanje gospodarskega razvoja**
 - Ukrepi: Komunalno opremljanje poslovnih con za strateške investitorje
- **Specifični cilj: Spodbujanje razvoja športa in turizma**
 - Ukrepi: Izgradnja javne turistične infrastrukture
 - Ukrepi: Obnova planinskih objektov

4. Splošni cilj: Izboljšanje demografskega stanja

Nabor ukrepov je opredeljen za prve tri splošne cilje po opredeljenih specifičnih ciljih. Za splošni cilj Izboljšanje demografskega stanja program ne opredeljuje posebnih ukrepov, saj bodo ukrepi na ostalih treh splošnih ciljih pozitivno vplivali tudi na izboljšanje demografskega stanja. Slabo demografsko stanje je v pretežni meri namreč posledica in ne razlog.

Glede na način izvedbe se namen oziroma ključni cilj programa v zvezi s 24. členom zakona dosega z:

1. **Ukrepi oziroma projekti, ki so izrecno namenjeni za OPO, za katere proračunski uporabniki namenijo finančna sredstva oziroma vire financiranja.**

2. Ukrepi oziroma javnimi razpisi s prednostno usmeritvijo na OPO, pri katerih proračunski uporabniki namenijo dodatne točke pri izboru projektov iz teh območij v merilih javnih razpisov.

Usklajeni ukrepi oziroma projekti, ki so izrecno namenjeni za OPO, za katere proračunski uporabniki namenijo finančna sredstva oziroma vire financiranja, so podani v preglednici 2 finančne konstrukcije programa. Viri financiranja v finančni konstrukciji programa so načrtovani na podlagi državnega proračuna. Za umeščanje konkretnih ukrepov in projektov v državni proračun ter za njihovo izvedbo so odgovorna pristojna ministrstva, ki izvajajo ukrepe oziroma projekte. Vsebina ukrepov je podana v poglavju Ukrepi programa.

Predmet programa so tudi usklajeni ukrepi oziroma javni razpisi, ki so prednostno osredotočeni na OPO, ki namenjajo projektom iz OPO dodatne točke pri izboru v merilih javnih razpisov. Višine sredstev, ki bo na voljo za projekte iz OPO, ni mogoče vnaprej predvideti; ravno tako ni mogoče načrtovati učinkov in rezultatov ter neposrednih vplivov na cilje OPO. Zato so ti ukrepi navedeni le v evidenci ukrepov oziroma javnih razpisov s prednostno usmeritvijo na OPO v preglednici 4 brez navedbe ukrepov po strukturi ciljev. Posamezna ministrstva lahko projektom iz OPO namenijo dodatne točke pri izboru v merilih javnih razpisov že neposredno na podlagi drugega odstavka 24. člena zakona. Evidenca ukrepov oziroma javnih razpisov se pripravi ob uskladitvi ukrepov programa in se posodobi oziroma dopolni ob vsaki njegovi spremembi.

Z usklajenimi ukrepi oziroma projekti, ki so izrecno namenjeni za OPO in so predmet tega programa, neposredno dosegamo identificiran namen in splošne cilje na OPO. Posredno se revitalizacija OPO ter izboljšanje demografskega stanja lahko dosega tudi z izvajanjem posameznih nacionalnih sektorskih razvojnih politik, evropske kohezijske politike in drugih razvojnih politik, ki so lahko prednostno usmerjene na OPO ali se z izvedbo na nacionalnem nivoju hkrati izvajajo tudi na OPO v okviru programov sektorskih razvojnih politik.

Zgoraj navedene izzive naslavljamo z ukrepi programa, vendar bi za bolj celovito naslavljanje problemov v OPO potrebovali tudi večjo angažiranost vseh zadevnih ministrstev ter ustrezen obseg finančnih sredstev za ukrepe (širši nabor ukrepov) za obravnavanje opredeljenih izzivov.

3.2 Viri, učinki in rezultati

Za ukrepe, ki so izrecno namenjeni za OPO je v obdobju 2026–2029 načrtovanih 79,9 milijona EUR nepovratnih sredstev in 76 milijonov EUR povratnih sredstev ali skupaj 155,9 milijona EUR. Izmed vseh sredstev je za projekte podjetij namenjenih 78,6 milijona EUR in za projekte občin 77,3 milijona EUR. Skupaj bo podprtih 1.419 projektov.

Učinki, rezultati in cilji programa ter viri za njihovo doseganje so nazorno navedeni v preglednicah v programu, v nadaljevanju pa se jih opisno povzema.

Za doseganje splošnega cilja Izboljšanje kakovosti bivanja bo namenjenih:

- **31,1 milijona EUR nepovratnih sredstev za izboljšanje stanja zapuščenih, delno zapuščenih in nevzdrževanih objektov javne infrastrukture**, in sicer:
 - 29,5 milijona EUR za revitalizacijo objektov javne infrastrukture, s čimer bomo revitalizirali najmanj 42 objektov javne infrastrukture in tako uvedli 126 novih storitev, funkcij ali dejavnosti v obnovljenih ali revitaliziranih objektih javne infrastrukture;
 - 1,6 milijona EUR za pripravo kreativnih projektov revitalizacije objektov javne infrastrukture, s čimer bomo oblikovali najmanj 53 kreativnih projektov revitalizacije objektov javne infrastrukture za možnost uspešnega kandidiranja na različnih

javnih razpisih s pričakovano 70-odstotno uspešnostjo kandidiranja na javnih razpisih za pridobitev sredstev za izvedbo;

- **18 milijonov EUR povratnih sredstev za spodbujanje investicij v javno infrastrukturo**, s čimer bomo odobrili najmanj 30 kreditov v podporo investicijskim projektom občin na OPO, bodisi kot kombinacija (blending) z drugimi ukrepi tega programa, za katere so predvidena nepovratna sredstva, bodisi za druge investicijske projekte občin na OPO, kjer je potreba po kreditiranju. Predvidena je tudi možnost vzpostavitve ustreznih pravnih podlag za izvedbo drugih finančnih instrumentov, kot so znižanje tržne obrestne mere, kapitalsko znižanje, portfeljska garancija idr.

Za doseganje splošnega cilja Izboljšanje dostopnosti bo namenjenih:

- **3,53 milijona EUR nepovratnih sredstev za cestno infrastrukturo**, s čimer bomo podprli dva investicijska projekta gradnje ali obnove objektov cestne infrastrukture ter tako zgradili ali obnovili 3.550 metrov cestne infrastrukture;
- **3,2 milijona EUR nepovratnih sredstev za izboljšanje prometne dostopnosti za boljšo dostopnost storitev**, s čimer bomo podprli 160 projektov organizacije prevozov na klic in organizacije javnih prevozov do storitev za prebivalce v občinah na OPO, kjer tak sistem še ni vzpostavljen, ter na ta način omogočili prevoz na klic in dostop do storitev 19.200 potnikom in organiziran javni prevoz v oskrbna središča in dostop do storitev 640.000 potnikom.

Za doseganje splošnega cilja Izboljšanje gospodarskega stanja bo namenjenih:

- **78,2 milijona EUR nepovratnih in povratnih sredstev za povečanje produktivnosti z zagonom, investicijami in krediti podjetij**, in sicer:
 - 13 milijonov EUR nepovratnih sredstev za izvedbo začetnih investicij podjetij, s čimer bomo skupaj izvedli najmanj 52 projektov začetnih investicij podjetij in tako za najmanj 10 % povečali povprečno neto dodano vrednost na zaposlenega ob ohranjanju ali povečanju števila zaposlenih;
 - 7,2 milijona EUR nepovratnih sredstev za zagon podjetij oziroma podporo start-upom na OPO, s čimer bomo v najmanj 160 podjetjih podprli zagon dejavnosti in realizirali 86 novih zaposlitev ter na ta način 70 % novoustanovljenih podjetij omogočili preživetje;
 - 58 milijonov EUR povratnih sredstev za kredite za projekte podjetij, s čimer bomo odobrili najmanj 45 razvojnih kreditov v vrednosti 18 milijonov EUR in najmanj 800 mikrokreditov v vrednosti 40 milijonov EUR za podjetja ter tako vsaj za 10 % izboljšali neto dodano vrednost na zaposlenega ob ohranjanju ali povečanju števila zaposlenih. Izvedba ukrepov kreditov je mogoča kot samostojen ukrep ali kot kombinacija (blending) z drugimi ukrepi tega programa, za katere so predvidena nepovratna sredstva za podjetja na OPO. Predvidena je tudi možnost vzpostavitve ustreznih pravnih podlag za izvedbo drugih finančnih instrumentov, kot so znižanje tržne obrestne mere, kapitalsko znižanje, portfeljska garancija idr.;
- **0,4 milijona EUR nepovratnih sredstev za spodbujanje socialnega podjetništva in združništva**, s čimer bomo podprli 10 socialnih podjetij in zadrug in tako pridobili najmanj 10 novih inovativnih storitev ali blaga;
- **2 milijona EUR nepovratnih sredstev za podporno okolje za podjetništvo za spodbujanje gospodarskega razvoja**, s čimer bomo komunalno opremili najmanj eno večjo ekonomsko-poslovno cono za strateške investitorje in tako omogočili pogoje za izvedbo najmanj ene strateške investicije po Zakonu o spodbujanju investicij;
- **19,46 milijona EUR nepovratnih sredstev za spodbujanje razvoja športa in turizma**, in sicer:
 - 15,46 milijona EUR nepovratnih sredstev za izgradnjo javne turistične infrastrukture občin na OPO, s čimer bomo izvedli najmanj 48 projektov javne turistične infrastrukture in tako povečali število obiskovalcev, turistov in uporabnikov javne turistične infrastrukture za 47.574;

- 4 milijone EUR nepovratnih sredstev za obnovo planinskih objektov, s čimer bomo skupaj izvedli najmanj 16 projektov obnove planinskih objektov in tako za 10 % zmanjšali specifično rabo primarne energije stavb.

Viri financiranja so podrobneje predstavljeni v preglednici 2, kazalniki za doseganje ciljev, rezultatov in učinkov pa v preglednici 3.

Uvrščenost ukrepov oziroma projektov v program še ne pomeni, da so finančna sredstva za njihovo izvedbo zagotovljena in ne predstavlja nastopa pravnih učinkov sofinanciranja iz sredstev državnega proračuna Republike Slovenije.

Preglednica 2: Finančna konstrukcija programa – finančna sredstva oziroma viri financiranja za ukrepe oziroma projekte, ki so izrecno namenjeni za problemska območja (v EUR)

Naziv cilja, specifičnega cilja, ukrepa, aktivnosti	Nosilec/izvajalec ukrepa	Upravičen ci (podjetja, občine)	Način izvedbe (javni razpis (JR), javni poziv (JP), neposredna pogodba (NP))	Vir financiranja (program, proračunska postavka, št. NRP)	Vir (proračun RS (RS), sredstva EKP 28–34 (EU), sredstva v upravljanju (U))	Bilanca (A, B, sredstva v upravljanju (U))	Sredstva (nepovratna sredstva (NPS), povratna sredstva (PS))	2026	2027	2028	2029	Skupaj
Splošni cilj: IZBOLJŠANJE KAKOVOSTI BIVANJA								9.900.000	14.400.000	14.900.000	9.900.000	49.100.000
Specifični cilj: Izboljšanje stanja zapuščenih, delno zapuščenih in nevzdrževanih objektov javne infrastrukture								7.900.000	7.400.000	7.900.000	7.900.000	31.100.000
Ukrep: Revitalizacija objektov javne infrastrukture	MKRR, SRRS	Občine	JR, JP	Proračun RS; 231881 - Dodatni ukrepi za problemska območja	RS	A	NPS	7.500.000	7.000.000	7.500.000	7.500.000	29.500.000
Ukrep: Priprava kreativnih projektov revitalizacije objektov javne infrastrukture	MKRR	Občine	JR, JP	Proračun RS; 231881 - Dodatni ukrepi za problemska območja	RS	A	NPS	400.000	400.000	400.000	400.000	1.600.000
Specifični cilj: Spodbujanje investicij v javno infrastrukturo								2.000.000	7.000.000	7.000.000	2.000.000	18.000.000
Ukrep: Krediti za investicijske projekte v javno infrastrukturo								2.000.000	7.000.000	7.000.000	2.000.000	18.000.000
Ukrep: Krediti za investicijske projekte v javno infrastrukturo (SRRS - sredstva v upravljanju)	MKRR, SRRS	Občine	JR, JP	Sredstva v upravljanju SRRS - Problemska območja	U	U	PS	2.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000	8.000.000
Ukrep: Krediti za investicijske projekte v javno infrastrukturo (SRRS - povečanje namenskega premoženja)	MKRR, SRRS	Občine	JR, JP	Proračun RS; 231862 – Povečanje namenskega premoženja SRRS	RS	B	PS	0	5.000.000	5.000.000	0	10.000.000
Splošni cilj: IZBOLJŠANJE DOSTOPNOSTI								2.468.600	1.870.000	1.100.000	1.300.000	6.738.600
Specifični cilj: Cestna infrastruktura								1.668.600	1.070.000	300.000	500.000	3.538.600
Ukrep: Cestna infrastruktura								1.668.600	1.070.000	300.000	500.000	3.538.600
Ukrep: Most čez Kobiljski potok v Kobiljah na LC 169011	MZI, DRSI	Občine	NP	Proračun RS; PP 995810; NRP 2431-26-0009 OBJR Rekonstrukcije objektov - MB/MS/Ptuj 2026-2030	RS	A	NPS	70.000	70.000	300.000	500.000	940.000

Ukrep: Radmožanska cesta	MZI, DRSI	Občine	NP	Proračun RS; PP 995810; NRP 2431-26-0009 OBJR Rekonstrukcije objektov - MB/MS/Ptuj 2026-2030	RS	A	NPS	1.598.600	1.000.000	0	0	2.598.600
Specifični cilj: Izboljšanje prometne dostopnosti za dostopnost storitev								800.000	800.000	800.000	800.000	3.200.000
Ukrep: Spodbujanje prevozov na klic in organiziranih javnih prevozov za izboljšanje dostopnosti storitev	MKRR	Občine	JR, JP	Proračun RS; 231881 - Dodatni ukrepi za problemska območja	RS	A	NPS	800.000	800.000	800.000	800.000	3.200.000
Splošni cilj: IZBOLJŠANJE GOSPODARSKEGA STANJA								19.261.400	26.800.000	29.450.000	24.550.000	100.061.400
Specifični cilj: Povečanje produktivnosti z zagonom, investicijami in krediti podjetij								16.800.000	21.800.000	22.300.000	17.300.000	78.200.000
Ukrep: Spodbujanje začetnih investicij	MKRR, SRRS	Podjetja	JR, JP	Proračun RS; 231881 - Dodatni ukrepi za problemska območja	RS	A	NPS	3.000.000	3.000.000	3.500.000	3.500.000	13.000.000
Ukrep: Spodbujanje zagona podjetij	MKRR, SPS	Podjetja	JR, JP	Proračun RS; 231881 - Dodatni ukrepi za problemska območja	RS	A	NPS	1.800.000	1.800.000	1.800.000	1.800.000	7.200.000
Ukrep: Krediti za projekte podjetij								12.000.000	17.000.000	17.000.000	12.000.000	58.000.000
Ukrep: Krediti za projekte podjetij - Razvojni krediti (SRRS)								2.000.000	7.000.000	7.000.000	2.000.000	18.000.000
Ukrep: Krediti za projekte podjetij - Razvojni krediti (SRRS - sredstva v upravljanju)	MKRR, SRRS	Podjetja	JR, JP	Sredstva v upravljanju SRRS - Problemska območja	U	U	PS	2.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000	8.000.000
Ukrep: Krediti za projekte podjetij - Razvojni krediti (SRRS - povečanje namenskega premoženja)	MKRR, SRRS	Podjetja	JR, JP	Proračun RS; 231862 – Povečanje namenskega premoženja SRRS	RS	B	PS	0	5.000.000	5.000.000	0	10.000.000
Ukrep: Krediti za projekte podjetij - Mikrokrediti (SPS - sredstva v upravljanju)	MKRR, SRRS	Podjetja	JR, JP	Sredstva v upravljanju SPS - Problemska območja	U	U	PS	10.000.000	10.000.000	10.000.000	10.000.000	40.000.000
Specifični cilj: Spodbujanje socialnega podjetništva in zadružništva								0	0	150.000	250.000	400.000
Ukrep: Spodbujanje socialnega podjetništva in zadružništva na OPO	MGTŠ	Podjetja	JR, JP	Proračun RS; PP231648 – socialno podjetništvo	RS	A	NPS	0	0	150.000	250.000	400.000
Specifični cilj: Podporno okolje za podjetništvo za spodbujanje gospodarskega razvoja								0	0	1.000.000	1.000.000	2.000.000
Ukrep: Komunalno opremljanje poslovnih con za strateške investitorje	MKRR	Občine	NP	Proračun RS; 231881 - Dodatni ukrepi za problemska območja	RS	A	NPS	0	0	1.000.000	1.000.000	2.000.000
Specifični cilj: Spodbujanje razvoja športa in turizma								2.461.400	5.000.000	6.000.000	6.000.000	19.461.400
Ukrep: Izgradnja javne turistične infrastrukture	MKRR, SRRS	Občine	JR, JP	Proračun RS; 231881 - Dodatni ukrepi za problemska območja	RS	A	NPS	1.961.400	3.500.000	5.000.000	5.000.000	15.461.400

Ukrep: Obnova planinskih objektov	MKRR, SRRS	Občine, društva	JR, JP	Proračun RS; 231881 - Dodatni ukrepi za problemska območja	RS	A	NPS	500.000	1.500.000	1.000.000	1.000.000	4.000.000
(1) SKUPAJ A bilanca - nepovratna sredstva						A	NPS	17.630.000	19.070.000	21.450.000	21.750.000	79.900.000
(2) SKUPAJ B bilanca - povratna sredstva						B	PS	0	10.000.000	10.000.000	0	20.000.000
(3) SKUPAJ sredstva v upravljanju - povratna sredstva						U	PS	14.000.000	14.000.000	14.000.000	14.000.000	56.000.000
(4=2+3) SKUPAJ povratna sredstva							PS	14.000.000	24.000.000	24.000.000	14.000.000	76.000.000
(5=1+4) SKUPAJ								31.630.000	43.070.000	45.450.000	35.750.000	155.900.000

Preglednica 3: Kazalniki programa

Naziv cilja, specifičnega cilja, ukrepa, aktivnosti	Vrsta kazalnika: kazalnik učinka (U), kazalnik rezultata (R), kazalnik specifičnega cilja (S)	Naziv kazalnika	Izhodišče (začetna vrednost)	Cilj (končna vrednost)
Splošni cilj: IZBOLJŠANJE KAKOVOSTI BIVANJA				
Specifični cilj: Izboljšanje stanja zapuščenih, delno zapuščenih in nevzdrževanih objektov javne infrastrukture	S	Število novih storitev, funkcij ali dejavnosti v obnovljenih, revitaliziranih ali zgrajenih objektih javne infrastrukture za izboljšanje družbene in gospodarske aktivnosti	0	126
Ukrep: Revitalizacija objektov javne infrastrukture	U	Število revitaliziranih objektov javne infrastrukture za raznolike namene in dejavnosti	0	42
	R	Število novih storitev, funkcij ali dejavnosti v obnovljenih ali revitaliziranih objektih javne infrastrukture	0	126
Ukrep: Priprava kreativnih projektov revitalizacije objektov javne infrastrukture	U	Število pripravljenih kreativnih projektov revitalizacije objektov javne infrastrukture	0	53
	R	Odstotek uspešnosti prijav na javne razpise za pridobitev sredstev za izvedbo investicijskih projektov na podlagi pripravljenih kreativnih projektov revitalizacije objektov javne infrastrukture	0	70%
Specifični cilj: Spodbujanje investicij v javno infrastrukturo	S	Izboljšanje stanja javne infrastrukture s krediti za podporo projektom občin (število kreditov)	0	30
Ukrep: Krediti za investicijske projekte v javno infrastrukturo	U	Število odobrenih kreditov za investicijske projekte v javno infrastrukturo	0	30
Ukrep: Krediti za investicijske projekte v javno infrastrukturo (SRRS - sredstva v upravljanju)	U	Število odobrenih kreditov za investicijske projekte v javno infrastrukturo	0	13
Ukrep: Krediti za investicijske projekte v javno infrastrukturo (SRRS - povečanje namenskega premoženja)	U	Število odobrenih kreditov za investicijske projekte v javno infrastrukturo	0	17
Splošni cilj: IZBOLJŠANJE DOSTOPNOSTI				

Specifični cilj: Cestna infrastruktura	S	Dolžina cestne infrastrukture za povečanje dostopnosti in prometne varnosti	0	3.550
Ukrepi: Cestna infrastruktura	U	Število zgrajenih ali obnovljenih objektov cestne infrastrukture	0	2
	R	Dolžina zgrajene ali obnovljene cestne infrastrukture (meter)	0	3.550
Specifični cilj: Izboljšanje prometne dostopnosti za dostopnost storitev	S	Izboljšanje dostopnosti storitev z izboljšano prometno dostopnostjo (povečanje števila prepeljanih potnikov s prevozi na klic in organiziranimi javnimi prevozi)	0	659.200
Ukrepi: Spodbujanje prevozov na klic in organiziranih javnih prevozov za izboljšanje dostopnosti storitev	U	Število podprtih projektov organizacije prevozov na klic in organizacije javnih prevozov do storitev za prebivalce	0	160
	R	Povečanje števila prepeljanih potnikov s prevozi na klic za dostop do storitev	0	19.200
	R	Povečanje števila prepeljanih potnikov z organiziranimi javnimi prevozi v oskrbna središča za dostop do storitev	0	640.000
Splošni cilj: IZBOLJŠANJE GOSPODARSKEGA STANJA				
Specifični cilj: Povečanje produktivnosti z zagonom, investicijami in krediti podjetij	S	Odstotek povečanja neto dodane vrednosti na zaposlenega v podprtih podjetjih ob ohranjanju ali povečanju števila zaposlenih	0	10 %
	S	Odstotek preživetja novoustanovljenih podjetij od ohranjanju ali povečanju števila zaposlenih ter ob ohranitvi sedeža podjetja	0	70 %
Ukrepi: Spodbujanje začetnih investicij	U	Število podprtih začetnih investicij podjetij	0	52
	R	Odstotek povečanja neto dodane vrednosti na zaposlenega ob ohranjanju ali povečanju števila zaposlenih	0	10 %
Ukrepi: Spodbujanje zagona podjetij	U	Število podprtih novoustanovljenih podjetij	0	160
	U	Povečanje števila zaposlenih ob zaključku projekta	0	86
	R	Odstotek preživetja novoustanovljenih podjetij od ohranjanju ali povečanju števila zaposlenih ter ob ohranitvi sedeža podjetja	0	70 %
	R	Število preživelih novoustanovljenih podjetij	0	112
Ukrepi: Krediti za projekte podjetij	U	Število odobrenih kreditov podjetjem	0	845
	R	Odstotek povečanja neto dodane vrednosti na zaposlenega ob ohranjanju ali povečanju števila zaposlenih	0	10 %
Ukrepi: Krediti za projekte podjetij - Razvojni krediti (SRRS)	U	Število odobrenih razvojnih kreditov podjetjem SRRS	0	45
	R	Odstotek povečanja neto dodane vrednosti na zaposlenega ob ohranjanju ali povečanju števila zaposlenih	0	10 %

Ukrep: Krediti za projekte podjetij - Razvojni krediti (SRRS - sredstva v upravljanju)	U	Število odobrenih razvojnih kreditov podjetjem SRRS	0	20
	R	Odstotek povečanja neto dodane vrednosti na zaposlenega ob ohranjanju ali povečanju števila zaposlenih	0	10 %
Ukrep: Krediti za projekte podjetij - Razvojni krediti (SRRS - povečanje namenskega premoženja)	U	Število odobrenih razvojnih kreditov podjetjem SRRS	0	25
	R	Odstotek povečanja neto dodane vrednosti na zaposlenega ob ohranjanju ali povečanju števila zaposlenih	0	10 %
Ukrep: Krediti za projekte podjetij - Mikrokrediti (SPS - sredstva v upravljanju)	U	Število odobrenih mikrokreditov podjetjem SPS	0	800
	R	Odstotek povečanja neto dodane vrednosti na zaposlenega ob ohranjanju ali povečanju števila zaposlenih	0	10 %
Specifični cilj: Spodbujanje socialnega podjetništva in zadružništva	S	Število novih inovativnih storitev ali blaga z družbenimi učinki	0	10
Ukrep: Spodbujanje socialnega podjetništva in zadružništva na OPO	U	Število podprtih socialnih podjetij in zadrug	0	10
	R	Število novih inovativnih storitev ali blaga	0	10
Specifični cilj: Podporno okolje za podjetništvo za spodbujanje gospodarskega razvoja	S	Število izvedenih strateških investicij po Zakonu o spodbujanju investicij na območju komunalno opremljene ekonomsko-poslovne cone	0	1
Ukrep: Komunalno opremljanje poslovnih con za strateške investitorje	U	Število komunalno opremljenih ekonomsko-poslovnih con za strateške investitorje	0	1
	R	Število izvedenih strateških investicij po Zakonu o spodbujanju investicij na območju komunalno opremljenih ekonomsko-poslovnih con	0	1
Specifični cilj: Spodbujanje razvoja športa in turizma	S	Povečanje števila obiskovalcev, turistov, uporabnikov javne turistične infrastrukture	0	47.574
	S	Odstotek zmanjšanja specifične rabe primarne energije planinskih objektov	0	10 %
Ukrep: Izgradnja javne turistične infrastrukture	U	Število podprtih projektov javne turistične infrastrukture	0	48
	R	Povečanje števila obiskovalcev, turistov, uporabnikov javne turistične infrastrukture	0	47.574
Ukrep: Obnova planinskih objektov	U	Število obnovljenih planinskih objektov	0	16
	R	Odstotek zmanjšanja specifične rabe primarne energije stavbe	0	10 %
	U	Skupaj število podprtih projektov po vseh vrstah ukrepov programa	0	1.419

Preglednica 4: Evidenca ukrepov oziroma javnih razpisov s prednostno usmeritvijo na OPO, pri katerih proračunski uporabniki namenjajo dodatne točke za projekte iz OPO pri izboru v merilih javnih razpisov

Naziv cilja, specifičnega cilja, ukrepa, javnega razpisa	Pristojnost, izvajalec (ministrstva, izvajalski organi)	Dodatne točke pri izboru v merilih javnih razpisov (v %)
Javni razpis za sofinanciranje gradnje visokozmogljivih fiksnih širokopasovnih omrežij oziroma nadgradnjo obstoječih fiksnih omrežij (GOŠO6) (objavljen avgusta 2024)	MDP	5
Javni razpis za sofinanciranje gradnje visokozmogljivih fiksnih širokopasovnih omrežij oziroma nadgradnjo obstoječih fiksnih omrežij (GOŠO6A) (objavljen maja 2025)	MDP	5
Javni razpis Spodbude za raziskovalno razvojne projekte NOO	SPIRIT	3
Javni razpis za okrevanje in odpornost s pilotno-demonstracijskimi projekti (objavljen april 2022)	SPIRIT	3
Javni razpis Digitalna preobrazba gospodarstva (objavljeno marec 2022)	MGTŠ	3
Javni razpis za spodbujanje projektov zadružništva in socialne ekonomije ter za zagon socialnega podjetništva	MGTŠ	10
Javni razpis za sofinanciranje vlaganj v javno in skupno turistično infrastrukturo in naravne znamenitosti v turističnih destinacijah (objavljen decembra 2022)	MGTŠ	10
Javni razpis za izbor sofinanciranja investicij v obnovo večnamenskih športnih dvoran ali telovadnic in posodobitve ali vzpostavitve novih zunanjih športnih površin v letu 2023	MGTŠ	5
Javni razpis za spodbujanje večje predelave lesa za hitrejši prehod v podnebno nevtralno družbo (NOO LES) (objavljen marca 2022)	MGTŠ	10
Javni razpis za spodbujanje uvajanja okoljskih in trajnostnih znakov za ponudnike v gostinstvu in turizmu 2023 (objavljen septembra 2023)	MGTŠ	5
Intervencija Naložbe v razvoj in dvig konkurenčnosti ter tržne naravnosti ekoloških kmetij	MKGP	2,86 % od vseh točk pri merilih za izbor
Intervencija Naložbe v dvig produktivnosti in tehnološki razvoj, vključno z digitalizacijo kmetijskih gospodarstev	MKGP	– A. naložbe majhnih kmetij: 1,9 % od vseh točk pri merilih za izbor, – B. naložbe kmetij: 1,9 % od vseh točk pri merilih za izbor, – C. naložbe pravnih oseb in samostojnih podjetnikov posameznikov: 2,5 % od vseh točk pri merilih za izbor,
Intervencija Kolektivne naložbe v kmetijstvu za skupno pripravo kmetijskih proizvodov za trg in razvoj močnih in odpornih verig vrednosti preskrbe s hrano	MKGP	6,25 % od vseh točk pri merilih za izbor
Intervencija Naložbe v prilagoditev na podnebne spremembe pri trajnih nasadih	MKGP	– A. naložbe majhnih kmetij: 2 % od vseh točk pri merilih za izbor, – B. naložbe kmetij: 2 % od vseh točk pri merilih za izbor, – C. naložbe pravnih oseb in samostojnih podjetnikov posameznikov: 2,9 % od vseh točk pri merilih za izbor,
Intervencija Naložbe v učinkovito rabo dušikovih gnojil	MKGP	3 % od vseh točk pri merilih za izbor

Intervencija Naložbe v nakup kmetijske mehanizacije in opreme za optimalno rabo hranil in trajnostno rabo FFS	MKGP	3,3 % od vseh točk pri merilih za izbor
Intervencija Naložbe v prilagoditev kmetijskih gospodarstev izvajanju nadstandardnih zahtev s področja dobrobiti rejnih živali	MKGP	1 % od vseh točk pri merilih za izbor
Intervencija Naložbe v predelavo in trženje kmetijskih proizvodov za dvig produktivnosti in tehnološki razvoj, vključno z digitalizacijo	MKGP	– A. naložbe majhnih kmetij: 3,5 % od vseh točk pri merilih za izbor, – B. naložbe kmetij: 2,6 % od vseh točk pri merilih za izbor, – C. naložbe pravnih oseb in samostojnih podjetnikov posameznikov: 2,6 % od vseh točk pri merilih za izbor
Intervencija Naložbe v nakup kmetijske mehanizacije in opreme za upravljanje traviščnih habitatov	MKGP	3 % od vseh točk pri merilih za izbor

3.3 Doseganje splošnih ciljev in njihovo merjenje

Doseganje splošnih ciljev celovitega medresorsko usklajenega ukrepanja na OPO v okviru ciljev skladnega regionalnega razvoja in merjenje teh ciljev je kompleksen proces. Za merjenje doseganja splošnih ciljev z ukrepi in specifičnimi cilji, opredeljenimi v programu, je mogoče uporabiti kazalnike, ki so uporabljeni za analitiko v raziskovalnem projektu OPO, in druge relevantne kazalnike doseganja ciljev na področjih kohezije, regionalnega razvoja, sektorskih politik ter prostorskega razvoja Slovenije, kot so navedeni v nadaljevanju.

Kazalniki splošnega cilja Izboljšanje kakovosti bivanja:

- delež prebivalcev, ki imajo priključek na javni vodovod (GURS, MNVP),
- delež prebivalcev, ki imajo priključek na javno kanalizacijo (GURS, MNVP),
- obsojeni polnoletni in mladoletni na 1.000 prebivalcev (SURs),
- delež prebivalcev, ki živijo na poplavno ogroženih območjih (eVode, SURs),
- delež površin funkcionalno degradiranih območij v občini (ULFF),
- število in delež površin funkcionalno razvrednotenih območij po naseljih na OPO (MNVP),
- število izdanih gradbenih dovoljenj (SURs),
- poseljenost občine (km²/preb.) (SURs),
- delež območij Natura 2000 v občini (MNVP, SURs),
- delež prekomerno hranjenih mladostnikov (6–14 let) (NIJZ),
- drugo.

Kazalniki splošnega cilja Izboljšanje dostopnosti:

- delež prebivalcev z internetnim priključkom prenosa podatkov najmanj 100 Mb/s (AKOS, SURs)
- povprečna dostopnost najbližje lekarne (Lekarniška zbornica, SURs),
- povprečna dostopnost najbližje nujne medicinske pomoči ali urgentnega centra (MZ),
- povprečna dostopnost najbližje poštne poslovalnice (Pošta Slovenije),
- povprečna dostopnost najbližjega bankomata (Bankart),
- delež prebivalstva, ki je od najbližjega postajališča JPP oddaljen več kot 1.000 m glede na vse prebivalce občine (MZI, SURs),
- dostopnost do regionalnega cestnega omrežja (GURS),
- dostopnost do AC priključka (Drobne, 2015),

- delež prebivalcev znotraj radija dostopnosti po cestnem omrežju do središč izbrane ravni (GURS, MNVP),
- delež prebivalcev v radiju 1 km od JPP z zadovoljivo in primerno frekvenco (GURS, MNVP),
- delež prebivalcev s slabšim dostopom do dejavnosti z javnim prevozom,
- dostopnost zdravstvenih storitev (Eurostat, GISCO),
- dostopnost storitev primarnega izobraževanja (Eurostat, GISCO),
- drugo.

Kazalniki splošnega cilja Izboljšanje gospodarskega stanja:

- število poslovnih subjektov na 1.000 prebivalcev (AJPES),
- stopnja registrirane brezposelnosti med mladimi (SURs),
- bruto dodana vrednost gospodarskih družb na zaposlenega (AJPES),
- neto dodana vrednost podjetij na zaposlenega (AJPES),
- osnova za dohodnino na prebivalca občine (FURS, SURs),
- število delovnih mest na število delovno aktivnega prebivalstva občine (SURs),
- stopnja delovne aktivnosti na območju občine (SURs),
- povprečne mesečne plače pri pravnih osebah, občine delovnega mesta (SURs) – povečanje,
- delovni migranti,
- drugo.

Kazalniki splošnega cilja Izboljšanje demografskega stanja:

- indeks rasti števila prebivalstva v desetletnem obdobju (SURs),
- delež selitev prebivalstva po občinah (SURs),
- indeks staranja prebivalstva občine (SURs),
- delež prebivalcev z visoko in višjo izobrazbo (SURs),
- stopnja registrirane brezposelnosti na območju občine (SURs),
- delež naselij z manj kot pet prebivalci (SURs),
- drugo.

3.4 Izvajanje, spremljanje in vrednotenje

Za izvajanje, spremljanje in vrednotenje programa je zadolženo ministrstvo. Za izvedbo posameznih ukrepov programa so odgovorna ministrstva, izvajalske institucije oziroma nosilci ukrepov po programu. Spremljanje projektov se izvaja po navodilih ministrstva nosilcem ukrepov programa. Ministrstva, izvajalske institucije oziroma nosilci ukrepov po programu pripravijo letno poročilo o izvajanju ukrepov vsak na svojem področju do 31. marca tekočega leta za preteklo leto in o tem poročajo ministrstvu. Ministrstvo poroča vladi o izvajanju programa. Vrednotenje programa se izvede po njegovem zaključku in smiselno glede na razpoložljivost vseh potrebnih podatkov o izvajanju in doseganju učinkov ter rezultatov ukrepov programa.

4 Ukrepi programa

4.1 Splošni cilj: Izboljšanje kakovosti bivanja

Splošni cilj programa Izboljšanje kakovosti bivanja se dosega z opredeljenimi ukrepi, ki so naštet v nadaljevanju, in sicer v okviru naslednjih specifičnih ciljev:

- Izboljšanje stanja zapuščenih, delno zapuščenih in nevzdrževanih objektov javne infrastrukture,
- Spodbujanje investicij v javno infrastrukturo.

4.1.1 Specifični cilj: Izboljšanje stanja zapuščenih, delno zapuščenih in nevzdrževanih objektov javne infrastrukture

4.1.1.1 Ukrep: Revitalizacija objektov javne infrastrukture

Analiza stanja in izzivov

Razvoj mest in drugih naselij različnih stopenj pomembnosti (policentrični razvoj), ki bi za vse prebivalce Slovenije izboljšal dostopnost storitev, se ni uresničil po načrtih. Iz poročil o prostorskem razvoju izhaja, da sta se okrepila predvsem vloga in položaj Ljubljane, številna regionalna središča pa niso postala močna žarišča razvoja svojih regionalnih območij. Pri tem so največ posledic tudi z vidika dostopnosti storitev čutila redko poseljena, demografsko starejša in slabo prometno dostopna območja, ki so postala še manj ekonomsko zanimiva in ki jih je delovno aktivno prebivalstvo zapuščalo, kar se je odrazilo v dodatnem slabšanju njihovega demografskega potenciala, slabšanju opremljenosti z oskrbnimi (in storitvenimi) dejavnostmi in vse slabši dostopnosti s sredstvi javnega prevoza (Dostopnost storitev splošnega pomena, Računsko sodišče RS, 2022).

Stara naselbinska in vaška jedra, ki so bila v preteklosti pomembno funkcijsko središče številnih ali večine potrebnih dejavnosti za lokalno prebivalstvo, so z ekonomskimi in demografskimi spremembami vedno bolj izgubljala na pomenu. V funkcionalnem smislu so propadla, stara prepoznavnost naselij in njihovih silhuet pa se je s propadanjem objektov v strnjenih jedrih izgubila. V mestnih jedrih se znižuje raven vseh vrst oskrbnih in storitvenih dejavnosti za prebivalce zaradi hitrejšega razvoja mestnih obrobij, kamor se selijo oskrbne in storitvene dejavnosti. Objekti so podvrženi propadanju zaradi njihove neuporabe ali neustrezne namenske rabe.

Zapuščeni, delno zapušчени in nevzdrževani objekti pomenijo funkcionalno degradacijo prostora tudi v razvrednotenih območjih, katerim se je zaradi neprimerne ali opuščene rabe znižala gospodarska, socialna, okoljska ali vizualna vrednost ali vrednost po merilih varstva kulturne dediščine in so potrebni prenove. Veliko razvrednotenih območij je nastalo z opustitvijo gospodarskih dejavnosti. Ta se pogosto nahajajo dlje od glavnih prometnic in tudi znotraj vaških in mestnih jeder ter potrebujejo novo funkcijo.

Namen objektov je treba ponovno opredeliti in izvesti potrebne ukrepe za njihovo revitalizacijo. Pri tem se pogosto pojavlja pomanjkanje oziroma nedodelanost kreativnih idej za novo namembnost revitaliziranih prostorov objektov zaradi pomanjkanja strokovnega kadra pri razvoju projektov in nezadostne participacije javnosti oziroma vseh relevantnih deležnikov pri urejanju javnega prostora.

Namen in cilji

Namen ukrepa je revitalizacija zapuščenih, delno zapuščenih in nevzdrževanih objektov javne infrastrukture na OPO, v prvi vrsti zapuščenih in propadajočih objektov, v katerih se trenutno ne izvaja nobena dejavnost, in/ali na funkcionalno razvrednotenih območjih na OPO z

namenom ohranjanja in obnavljanja naselbinske dediščine ter funkcijskega dopolnjevanja z novimi centralnimi dejavnostmi, oskrbnimi in drugimi storitvami ter podjetniškimi iniciativami, v katere se vključuje čim več lokalnega prebivalstva in prebivalstva izven lokalnega območja.

Cilj ukrepa je omogočiti, da se v revitaliziranih objektih vzpostavijo raznovrstne dejavnosti, ki krepijo podjetniški, turistični, kreativni in kulturni, socialni, zdravstveni in izobraževalni potencial, s čimer se rešuje problematika odliva delovno aktivnega prebivalstva, slabšanja demografskega stanja in upadanja opremljenosti z oskrbnimi dejavnostmi na OPO. Poleg osnovnih oskrbnih in storitvenih dejavnosti je poudarek na razvoju turizma, podjetništva in drugih lokalno opredeljenih področjih.

Ključna pri izvedbi investicij je jasna opredelitev njihovega namena. Za razvoj kreativnih idej za novo namembnost prostorov se v proces priprave projektov prednostno vključuje arhitekte, oblikovalce, urbaniste, umetnike in druge ustvarjalce, registrirane pri Zbornici za arhitekturo in prostor Slovenije (ZAPS), vpisane v skupnost ustvarjalcev Centra za kreativnost (CzK), člane Društva oblikovalcev Slovenije (DOS) ali drugih relevantnih organizacij, skupaj z drugimi strokovnjaki, občinami, subjekti javnega prava ter zainteresirano javnostjo. Priprava projektov temelji tudi na aktivni participaciji javnosti oziroma vseh relevantnih deležnikov lokalnega in drugega okolja pri urejanju javnega prostora. Pri tem se spodbuja uveljavljanje načel novega evropskega Bauhauusa, ki združuje trajnost, vključevanje in estetiko ter jo aplicira na prostorski razvoj, gradnjo skupnosti in inovativne pristope k izboljšanju življenjskih pogojev s ciljem izboljšati kakovost bivanja z interdisciplinarnim povezovanjem oblikovanja, umetnosti, znanosti in trajnostnih tehnologij. Uporabljajo se načela sodelovalnih in participativnih ustvarjalnih procesov, design managementa, design thinkinga, art thinkinga in drugih procesov za celostno načrtovanje vsebin in uporabniške izkušnje, ki sledijo smernicam novega evropskega Bauhauusa.

Vzpostavljeni infrastrukturni pogoji v revitaliziranih objektih bodo osnova za ohranjanje, oživljanje in krepitev raznih dejavnosti, npr.:

- medgeneracijskega druženja, družabnih aktivnosti in dogodkov,
- kulturno-umetniške, oblikovalske, arhitekturne in druge kreativne dejavnosti lokalnega prebivalstva,
- športne in druge prostočasne dejavnosti lokalnega prebivalstva,
- javnih storitev splošnega pomena in tržnih oskrbnih storitev z manjšim ali brez tržnega interesa (trgovina, pošta, bankomat, itd.),
- podjetniških iniciativ lokalnega prebivalstva, razvoja podjetniških idej in zagonskih podjetij (start-upov),
- krepitev kompetenc mladih in starejših prebivalcev,
- socialnega podjetništva in razvoja družbenih inovacij,
- ohranjanja in oživljanja rokodelskih dejavnosti,
- prodaje lokalnih proizvodov in storitev ter živil za prebivalce in turiste,
- izboljšanja funkcionalne, digitalne, finančne, zdravstvene, energetske in drugih pismenosti odraslih,
- izobraževalnih vsebin na področju naravne in kulturne dediščine s sodobnimi interaktivnimi načini predstavitve, kot je virtualna resničnost in druge oblike spodbujanja digitalne dostopnosti,
- varstva kulturne dediščine,
- turistične ponudbe in turističnih dejavnosti,
- dejavnosti za otroke in mladino,
- trajnostne mobilnosti.

Poudarek je na vzdrževanju in prenovi obstoječega kakovostnega stavbnega fonda ter zgoščevanju naselbinske strukture, ki se funkcionalno in tehnološko prilagodi potrebam prebivalcev ob upoštevanju pričakovanih demografskih sprememb. Pri tem se upošteva

ohranjenost kakovostnih naselbinskih jeder in prepoznavnih silhuet ter usmeritve glede varstva kulturne dediščine in okolja ter prepoznavnosti naselij in krajine (ReSPRS50). Poudarek je tudi na revitalizaciji objektov v drugih funkcionalno razvrstjenih območjih, ki so nastala bodisi z opustitvijo gospodarskih dejavnosti bodisi so zapuščena kulturna dediščina ali druga območja, kjer se ne opravlja prvotna funkcija. Zapuščeni, delno zapuščeni in nevzdrževani objekti, ki predstavljajo funkcionalno degradacijo prostora, se obnovijo, revitalizirajo in ustrezno opremijo.

Poročilo o razvoju 2023 poudarja pomen stabilnega, predvidljivega, agilnega in poenostavljenega poslovnega okolja za pospešitev rasti produktivnosti ter zagotavljanje vključujoče, zdrave in aktivne družbe. Poudarek na podporno okolje, razvoj inovacij, družbenih inovacij in na zagon podjetij je treba dati tudi v manj razvitih območjih na temeljih tradicije rokodelstva in obrti za razvoj kulturnih in kreativnih industrij ter drugih perspektivnih dejavnosti. Revitalizirani objekti javne infrastrukture so osnovni prostorski pogoj za razvoj raznolikih storitev in dejavnosti.

Prednostno se podpirajo projekti, ki zasledujejo načela novega evropskega Bauhausa, ki temeljijo na treh ključnih stebrih:

- trajnostnost: uporaba naravnih in nizkoogljičnih materialov, energetska učinkovitost,
- vključenost: participativno oblikovanje javnih prostorov, skupnostne pobude, socialna kohezija,
- estetika: privlačna in funkcionalna arhitektura, kulturna dediščina, umetnost v javnem prostoru.

Integracija teh načel v razvoj OPO lahko omogoči bolj sistematičen in kakovosten razvoj, ki presega zgolj ekonomsko rast in upošteva širše družbene, ekološke in kulturne vidike.

Pričakovani merljivi učinki in rezultati:

- število podprtih projektov,
- število revitaliziranih objektov javne infrastrukture za raznolike namene in dejavnosti,
- število podprtih projektov na funkcionalno razvrstjenih območjih (FRO) na OPO,
- število objektov z urejenimi varnimi kolesarnicami,
- število izdelanih vizij razvoja in programov uporabe z načrtom upravljanja revitaliziranega objekta,
- število izvedenih ukrepov v smeri trajnostne naravnosti projekta oziroma t.i. modre/zelene infrastrukture;
- število nameščenih polnilnic za električna vozila pri objektih z možnostjo parkiranja,
- neto površina obnovljenih, revitaliziranih ali zgrajenih objektov javne infrastrukture,
- število novih storitev, funkcij ali dejavnosti v obnovljenih ali revitaliziranih objektih javne infrastrukture,
- odstotek izboljšanja energetske učinkovitosti revitaliziranega objekta,
- število izvedenih delavnic, dogodkov, prireditev v povezavi z novimi storitvami, funkcijami oziroma dejavnostmi v obnovljenih, revitaliziranih ali zgrajenih objektih javne infrastrukture,
- drugo.

Predmet, aktivnosti

Predmet ukrepa je obnova, revitalizacija zapuščenih, delno zapuščenih in nevzdrževanih objektov javne infrastrukture, v katerih bodo vzpostavljeni infrastrukturni pogoji za dejavnosti. Ti objekti med drugim vključujejo:

- večnamenske dvorane,
- dnevne in oskrbne centre,
- mladinske centre,
- centre za krepitev kompetenc mladih in starejših,
- podjetniške inkubatorje,

- prostore, namenjene za sodelo (t. i. coworking prostore),
- centre za delo na daljavo z videokonferenčnimi prostori,
- krepitev varstva kulturne dediščine oziroma kulturnih spomenikov,
- muzeje,
- turistično informacijske centre,
- interpretacijske centre,
- trajnostno prenovu zapuščenih industrijskih objektov v kulturno-kreativne centre,
- oblikovanje multifunkcionalnih javnih prostorov, kjer se prepletajo kultura, lokalno podjetništvo in socialne storitve,
- vzpostavitev kvalitetnih kulturnih programov in vsebin, ki gradijo na lokalnih vrednotah, načelih, idejah in dediščini,
- drugo.

Izvajale so bodo naslednje projektne aktivnosti:

- celovita obnova oziroma gradnja objekta, gradbena, obrtniška in instalacijska dela ter strokovni nadzor gradnje,
- nakup nepremičnin,
- sprememba namembnosti prostorov objektov,
- izdelava projektne in investicijske dokumentacije,
- nakup, najem ter zakup opreme,
- prometna, energetska, komunalna in telekomunikacijska infrastruktura revitaliziranega objekta,
- izdelava vizije razvoja in programa uporabe revitaliziranega objekta,
- arheološka izkopavanja,
- izdelava varnostnega načrta in izvajanje varstva pri delu,
- informiranje in obveščanje,
- upravljanje oziroma ureditev prenosa v upravljanje in načrt upravljanja dejavnosti,
- druge projektne aktivnosti.

Podrobnejše projektne aktivnosti, pogoji in merila bodo določeni ob pričetku izvajanja.

Izvajanje

Način izbire projektov: javni razpisi, javni pozivi.

Nosilci ukrepa: Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj (MKRR) in/ali Slovenski regionalno razvojni sklad (SRRS).

Izvedba ukrepa in podprtih projektov je možna tudi z uporabo kombinacije nepovratnih in povratnih virov financiranja oziroma s finančnimi instrumenti (blending) ter z vsebino drugih ukrepov programa.

Za doseganje ciljev podnebne politike se pri izvajanju investicijskih projektov upoštevajo predpisi s področja presojanja vplivov na okolje in zelenega proračunskega načrtovanja.

Ciljne skupine

Prebivalci.

Upravičenci: občine.

Državna pomoč

Ukrep praviloma ne predstavlja državne pomoči. V kolikor bo ugotovljeno, da lahko predstavlja državno pomoč, se bo izvajal skladno z ustrežno shemo državnih pomoči.

4.1.1.2 Ukrep: Priprava kreativnih projektov revitalizacije objektov javne infrastrukture

Analiza stanja in izzivov

Stara naselbinska in vaška jedra so bila nekoč pomembna funkcijska središča lokalnih skupnosti, kjer so se združevale gospodarske, družbene, kulturne in oskrbne dejavnosti. V zadnjih desetletjih pa so zaradi številnih ekonomskih in demografskih sprememb ta območja izgubila svojo funkcionalnost in pomen. Zaradi selitve oskrbnih in storitvenih dejavnosti na mestna obrobja in pomanjkanja ustrezne prenove se v mestnih jedrih krči opremljenost z osnovnimi storitvi, medtem ko objekti v teh središčih pogosto ostajajo zapuščeni, neuporabni ali neprimerno rabljeni.

Posledično ti prostori doživljajo funkcionalno, fizično in družbeno degradacijo. Silhuete naselij, pomemben del kulturne krajine in identitete, so z izginjanjem objektov v strnjениh jedrih zabrisane, njihova prostorska prepoznavnost pa vse bolj izgubljena. Objekti, ki niso vključeni v nobeno funkcionalno rabo, so podvrženi propadanju. Posledice so vidne v razvrednotenih območjih, ki so izgubila gospodarsko, socialno, okoljsko ali vizualno vrednost, vključno z vrednostjo, merjeno po merilih varstva kulturne dediščine.

Velik del teh območij je nastal zaradi opustitve gospodarskih dejavnosti. Ta območja se pogosto nahajajo na robovih naselij ali celo znotraj starih jader in ostajajo brez konkretne vizije razvoja ali ponovne uporabe. Odsotnost jasnega namena in dolgoročne strategije vodi v dodatno degradacijo prostora in preprečuje kakršnokoli prijavo na javne razpise za financiranje njihove prenove.

Pri revitalizaciji teh objektov in območij je pogosto zaznati pomanjkanje vključevanja ustvarjalnosti, inovativnosti in vsebinskega pristopa. Pomanjkanje strokovno usposobljenega kadra in nizka raven systemskega vključevanja lokalne skupnosti in drugih ključnih deležnikov zavira razvoj ustreznih, trajnostnih in vključujočih rešitev. Pomanjkanje strukturirane participacije in strokovnega vodenja procesov vodi v nadaljnje neustrezno upravljanje prostora in zamujene priložnosti za njegov razvoj.

Klasični pristopi k prenovi pogosto ne izkoriščajo celotnega potenciala kulturnega in kreativnega sektorja, ki lahko z inovativnostjo, kreativnimi in umetniškimi intervencijami, multidisciplinarnim oblikovanjem in vsebinskim ustvarjanjem bistveno prispeva k oživljanju teh območij. Takšne ustvarjalne prakse ne le bogatijo prostor na estetski in funkcionalni ravni, ampak tudi krepijo socialno povezanost, upoštevajo dediščino, lokalne materiale in znanja ter aktivno vključujejo lokalno skupnost v proces preobrazbe in soupravljanja prostora.

Namen in cilji

Namen ukrepa je spodbuditi razvoj kreativnih projektov, ki bodo opredelili nove namene uporabe za zapuščene, delno zapuščene in nevzdrževane objekte javne infrastrukture ter predlagali celovite rešitve za njihovo revitalizacijo. Ukrep temelji na sodelovanju strokovnjakov s področja kulturnega in kreativnega sektorja, tj. arhitektov, oblikovalcev, umetnikov, kustosov in drugih ustvarjalcev, registriranih pri Zbornici za arhitekturo in prostor Slovenije (ZAPS), vpisanih v skupnost ustvarjalcev Centra za kreativnost (CzK) ali članov Društva oblikovalcev Slovenije (DOS), skupaj z drugimi strokovnjaki, občinami, subjekti javnega prava ter zainteresirano javnostjo.

Za oblikovanje inovativnih vsebin in celostnih rešitev se v pripravo projektov vključujejo strokovnjaki s področja umetnosti, oblikovanja, arhitekture, medijev, kulturnega turizma, založništva, digitalnih storitev (npr. spletno oblikovanje, razvoj digitalnih vsebin, video igre in kreativne tehnologije). Osrednji poudarek je na aktivni participaciji javnosti in vseh relevantnih deležnikov lokalnega in širšega okolja pri oblikovanju vsebin v javnem prostoru.

V ospredje je postavljena tudi uveljavitev načel novega evropskega Bauhausa (NEB), ki vključujejo:

- trajnostnost: uporaba naravnih, nizkoogljičnih materialov, energetska učinkovitost,
- vključenost: participativno oblikovanje javnih prostorov, skupnostne pobude, socialna kohezija,
- estetiko: visoka kakovost arhitekturnih rešitev, ohranjanje kulturne dediščine, umetnost v javnem prostoru.

Poseben poudarek je na vključevanju strokovnjakov iz različnih področij kulturnega in kreativnega sektorja, ki s svojo ustvarjalnostjo, interdisciplinarnim znanjem in inovativnimi metodami lahko oblikujejo trajnostne, socialno vključujoče in estetsko kakovostne rešitve.

Namen ukrepa je olajšati občinam in drugim javnim subjektom dostop do strokovnega znanja in podpore na področju arhitekture, oblikovanja in drugih segmentov kulturnega in kreativnega sektorja ter povečati možnosti za trajnostno in inovativno rabo prostora. V revitaliziranih objektih se spodbuja vzpostavitev raznolikih dejavnosti, ki krepijo podjetniški, kulturni, socialni, turistični, izobraževalni in zdravstveni potencial lokalnih okolij.

Cilji:

- spodbuditi pripravo kakovostnih, celostno zasnovanih in strateško umeščenih projektov revitalizacije, ki vključujejo kreativne pristope, vsebine in programe,
- spodbujati sodelovanje s strokovnjaki iz kulturnega in kreativnega sektorja,
- uporabiti metode sodelovalnih in participativnih ustvarjalnih procesov (design thinking, art thinking, design management ipd.) za celostno načrtovanje vsebin, procesov in uporabniške izkušnje,
- jasno opredeliti procese in namen načrtovane revitalizacije,
- povečati možnosti za uspešno investicijsko fazo (druga faza) in dolgoročno upravljanje infrastrukture,
- omogočiti pripravo projektov za prijavo na javne razpise in druge možnosti sofinanciranja,
- reševati demografske izzive, upad storitev ter odliv delovno aktivnega prebivalstva na obmejnih in drugih problemskih območjih,
- ustvarjati kvalitativne in kvantitativne učinki na prostor, skupnost in upravljanje,
- povečati vključenost lokalnih ustvarjalcev in kulturnih organizacij v razvoj in upravljanje projektov.

S pripravo kreativnih projektov revitalizacije objektov javne infrastrukture se naslavlja problematika odliva delovno aktivnega prebivalstva, slabšanja demografskega stanja in upada ravni opremljenosti z oskrbnimi dejavnostmi na OPO. Cilj priprave kreativnih projektov revitalizacije zapuščenih, delno zapuščenih in nevzdrževanih objektov javne infrastrukture z jasno opredelitvijo namena in načina njihove revitalizacije je prav tako prijava projektov na različne javne razpise in pozive za možnost sofinanciranja izvedbe projektov.

Pričakovani merljivi učinki in rezultati:

- število podprtih projektov,
- število pripravljenih kreativnih projektov revitalizacije objektov javne infrastrukture,
- število podprtih projektov na funkcionalno razvrednotenih območjih (FRO) na OPO,
- število izdelanih vizij razvoja in programov uporabe revitaliziranega objekta,
- število področij deležnikov, vključenih v pripravo kreativnih projektov revitalizacije objektov javne infrastrukture,
- število izvedenih aktivnosti (natečaji, delavnice, ustvarjalne vsebine, kreativni programi, dogodki, usklajevanja), ki jih organizira kulturni in kreativni sektor v povezavi s pripravo kreativnih projektov revitalizacije objektov javne infrastrukture,

- število prijav na javne razpise za pridobitev sredstev za izvedbo investicijskih projektov na podlagi pripravljenih kreativnih projektov revitalizacije objektov javne infrastrukture,
- odstotek uspešnosti prijav na javne razpise za pridobitev sredstev za izvedbo investicijskih projektov na podlagi pripravljenih kreativnih projektov revitalizacije objektov javne infrastrukture,
- število uspešnih prijav na javne razpise za pridobitev sredstev za izvedbo investicijskih projektov na podlagi pripravljenih kreativnih projektov revitalizacije objektov javne infrastrukture,
- število izvedenih investicijskih projektov na podlagi pripravljenih kreativnih projektov revitalizacije objektov javne infrastrukture,
- drugo.

Predmet, aktivnosti

Predmet in aktivnosti ukrepa:

- priprava idejne zasnove, idejnega koncepta, idejnega projekta, grafičnih in 3D prikazov, avdio-vizualnega gradiva, projektne dokumentacije za pridobitev projektnih in drugih pogojev (DPP) ter projektne dokumentacije za pridobitev gradbenega dovoljenja (DGD),
- priprava vizije razvoja in programa uporabe revitaliziranega objekta,
- koordinacija aktivnosti vseh relevantnih deležnikov (občine, kreativci, javnost, strokovnjaki),
- izvedba idejnih natečajev, participativnih delavnic in drugih postopkov za izbor kreativnih rešitev,
- organizacija participativnih delavnic za identifikacijo potreb, razvoj idej, testiranje prototipov (uporaba metod, kot so journey mapping, analiza uporabniških poti ipd.),
- kvalitativne arhitekturne, oblikovalske in druge raziskave: intervjuji, opazovanja, analiza navad in vedenj uporabnikov,
- razvoj konceptov/scenarijev uporabe prostora, ki so skladni z zgodovinskim, kulturnim ali socialnim kontekstom,
- izvedba manjših ustvarjalnih intervencij (pilotni projekti, dogodki, testne vsebine za aktivacijo prostora),
- mapiranje lokalnih kulturnih, zgodovinskih in ustvarjalnih virov kot osnove za oblikovanje avtentične vsebine,
- priprava vsebinske, arhitekturne, poslovne zasnove projekta z inovativnimi in trajnostnimi modeli upravljanja,
- druge aktivnosti, ki prispevajo k ciljem ukrepa in so v javnem interesu.

Podrobnejše podprte aktivnosti, pogoji in merila bodo določeni ob pričetku izvajanja.

Izvajanje

Način izbire projektov: javni razpisi, javni pozivi.

Nosilci ukrepa: Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj (MKRR) in/ali Slovenski regionalni razvojni sklad (SRRS).

Izvedba ukrepa in podprtih projektov je možna tudi z uporabo kombinacije nepovratnih in povratnih virov financiranja oziroma s finančnimi instrumenti (blending) ter z vsebino drugih ukrepov programa.

Za doseganje ciljev podnebne politike se pri pripravi in izvajanju investicijskih projektov upoštevajo predpisi s področja presojanja vplivov na okolje in zelenega proračunskega načrtovanja.

Ciljne skupine

Prebivalci, kreativci, drugi strokovnjaki, zainteresirana javnost.

Upravičenci: občine.

Državna pomoč

Ukrep praviloma ne predstavlja državne pomoči. V kolikor bo ugotovljeno, da lahko predstavlja državno pomoč, se bo izvajal skladno z ustrezno shemo državnih pomoči.

4.1.2 Specifični cilj: Spodbujanje investicij v javno infrastrukturo

4.1.2.1 Ukrep: Krediti za investicijske projekte v javno infrastrukturo

Analiza stanja in izzivov

Številne občine se spopadajo s slabim stanjem ali nezadostno pokritostjo območij poselitve z javno infrastrukturo, kot je prometna, vodovodna, kanalizacijska, IKT, stanovanjska, gospodarska, kulturna, športna, rekreacijska, izobraževalna, socialnovarstvena, turistična in druga infrastruktura. Temu v mnogih primerih botruje tudi redka poselitev, ki dodatno otežuje načrtovanje in realizacijo njene rekonstrukcije ali gradnjo nove javne infrastrukture, ki je nujno potrebna za zagotavljanje kvalitetnega bivalnega in delovnega okolja. Nekakovostno bivalno in delovno okolje je zaradi pomanjkanja ali neustrezne javne infrastrukture dodaten razlog za praznjenje območij, poleg tega pa je v takšnih razmerah težko spodbuditi uspešno gospodarsko aktivnost.

Dostop do storitev, kot so pitna voda, izobraževanje, zdravstvo, internet ali javni prevoz, bi moral biti zagotovljen vsem prebivalcem v Republiki Sloveniji v primerljivi kakovosti. Žal pa temu ni tako, saj je kar 96,7 % občin izpostavilo težave prebivalcev pri dostopanju do storitev splošnega pomena, največ na področjih bančnih storitev, IKT omrežja, pitne vode, mobilnosti, zdravstvene dejavnosti, poštnih storitev, storitev državne uprave, primernih stanovanj ali oskrbe starejših. Anketa je pokazala, da je po mnenju kar 75 % vseh občin nujna prisotnost naslednjih storitev: vrtec, trgovina, splošni zdravnik, osnovna šola, bankomat, poslovalnica pošte, AED, pokrit športni objekt, pomoč/oskrba na domu, zobozdravnik, lekarna in medkrajevni potniški prevoz. Največ občin je izpostavilo težave svojih prebivalcev pri dostopanju do storitev širokopasovnega interneta, bančništva in pošte (raziskava Dostopnost storitev splošnega pomena, Računsko sodišče RS, 2022).

Občine so svojim prebivalcem dolžne zagotavljati izvajanje nalog iz svoje izvirne pristojnosti in pristojnosti, prenesene z države na občine. Pri tem je za potrebe lokalnega prebivalstva ključna lokalna javna infrastruktura na raznolikih vsebinskih področjih, ki pa jo manjše občine z lastnimi sredstvi težko zagotavljajo. Prav tako se sofinanciranje investicijskih projektov javne infrastrukture z javnimi sredstvi prednostno ne usmerja k manjšim in manj razvitim občinam oziroma na redkeje poseljena območja oziroma območja z negativnimi demografskimi trendi, temveč v sistemu policentričnega razvoja prednostno k urbanim območjem, kot so npr. širša mestna območja mestnih občin.

Manjše in manj razvite občine ter občine z negativnimi demografskimi in gospodarskimi trendi, ki se pretežno nahajajo na OPO, imajo zato težave s financiranjem investicijskih projektov v javno infrastrukturo. Možnosti prijave na javne razpise za pridobitev sofinancerskih sredstev so omejene, stroški kreditiranja izvedbe investicijskih projektov pa relativno visoki.

Namen in cilji

Namen ukrepa je zagotavljanje kakovostnega bivalnega in delovnega okolja za ohranjanje in spodbujanje poselitve na avtohtonih območjih poselitve ter izboljšanje negativnih demografskih in gospodarskih trendov z izboljšanjem stanja in razpoložljivosti javne

infrastrukture z obnovo, revitalizacijo in izgradnjo ter opremo javne prometne, okoljske, IKT, gospodarske, kulturne, športne, rekreacijske, izobraževalne, socialnovarstvene, stanovanjske, turistične in druge infrastrukture v javnem interesu na OPO.

Pri tem je ključno tudi spodbujanje novih funkcij in dejavnosti ter podjetniških pobud, kot je npr. izboljšanje pogojev za gospodarsko, zlasti turistično ponudbo, popolnjevanje nezasedenega prostora v poslovnih conah z izboljšanjem njihovega upravljanja, ohranjanje objektov kulturne dediščine in njihova vključitev v funkcionalno uporabo, spodbujanje trajnostne mobilnosti ipd., v katere se vključuje čim več lokalnega prebivalstva in prebivalstva izven lokalnega območja.

Namen ukrepa je spodbuditi občine, da kljub ekonomskim in finančnimi omejitvam z dostopom do ugodnejših povratnih virov financiranja ter njihovim kombiniranjem z nepovratnimi viri nadaljujejo z izvedbo investicijskih projektov v javno infrastrukturo. Ukrepi rešuje problem likvidnosti in dostopa do ugodnih virov financiranja, spodbuja kakovostno bivalno in delovno okolje ter zmanjšuje regionalne razlike v razvoju.

Pričakovani merljivi učinki in rezultati ukrepa:

- število podprtih projektov,
- število odobrenih kreditov za investicijske projekte v javno infrastrukturo,
- število podprtih projektov na funkcionalno razvrednotenih območjih (FRO) na OPO,
- delež podprtih projektov, ki vključujejo elemente trajnostne mobilnosti,
- dolžina obnovljene, revitalizirane in zgrajene javne infrastrukture (ceste, kolesarske poti, pešpoti, vodovodi, kanalizacije s čistilnimi napravami.),
- število novih in/ali rekonstruiranih javnih vodovodov, ki oskrbujejo manj kot 10.000 prebivalcev,
- število novih in/ali rekonstruiranih javnih kanalizacij pod 1.000 PE in/ali čistilnih naprav pod 2.000 PE,
- število revitaliziranih objektov javne infrastrukture za raznolike namene in dejavnosti,
- površina obnovljenih, revitaliziranih objektov javne infrastrukture,
- število komunalno opremljenih ekonomsko-poslovnih con (za strateške investitorje),
- število podprtih projektov javne turistične infrastrukture,
- izboljšano stanje javne infrastrukture s krediti za podporo projektom občin (število kreditov),
- število prebivalcev, ki koristijo izboljšano infrastrukturo,
- število prebivalcev, priključenih na nov in/ali rekonstruiran javni vodovod.
- število prebivalcev (populacijski ekvivalent), priključenih na novo javno kanalizacijo,
- število prebivalcev (populacijski ekvivalent), priključenih na novo ali nadgrajeno čistilno napravo,
- število novih storitev, funkcij ali dejavnosti v obnovljenih, revitaliziranih ali zgrajenih objektih javne infrastrukture,
- odstotek izboljšanja energetske učinkovitosti stavb,
- število izvedenih strateških investicij po Zakonu o spodbujanju investicij na območju komunalno opremljenih ekonomsko-poslovnih con,
- povečanje števila obiskovalcev, turistov, uporabnikov javne turistične infrastrukture,
- drugo.

Predmet, aktivnosti

Predmet ukrepa je obnova, revitalizacija in izgradnja ter oprema na področjih javne prometne, okoljske, IKT, gospodarske, kulturne, športne, rekreacijske, izobraževalne, socialnovarstvene, stanovanjske, turistične in druge infrastrukture v javnem interesu na območjih poselitve.

Izvajale so bodo naslednje projektne aktivnosti:

- nakup nepremičnin,
- sprememba namembnosti prostorov objektov,

- projektna in investicijska dokumentacija,
- gradbena, obrtniška in instalacijska dela in strokovni nadzor gradnje,
- nakup, najem in zakup opreme ter drugih opredmetenih in neopredmetenih osnovnih sredstev,
- transport, montaža in zagon opreme,
- priprava vizije razvoja,
- upravljanje oziroma ureditev prenosa v upravljanje ter načrt upravljanja dejavnosti,
- druge aktivnosti za izvedbo projekta v javnem interesu.

Upravičena aktivnost in strošek je tudi kritje rizikov in izvajanje ukrepa.

Podrobnejše podprte aktivnosti, pogoji in merila bodo določeni ob pričetku izvajanja.

Izvajanje

Način izbire projektov: javni razpisi, javni pozivi.

Nosilci ukrepa: Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj (MKRR) in/ali Slovenski regionalno razvojni sklad (SRRS), druga ministrstva.

Izvedba ukrepa in podprtih projektov je možna tudi z uporabo kombinacije nepovratnih in povratnih virov financiranja oziroma s finančnimi instrumenti (blending) ter z vsebino drugih ukrepov programa.

Po vzpostavitvi ustreznih pravnih podlag se lahko uporabijo naslednji finančni instrumenti:

- krediti oziroma posojila,
- znižanje tržne obrestne mere (subvencija obrestne mere),
- kapitalsko znižanje (ang. capital rebate), pri katerem se del posojila pretvori v nepovratna sredstva, pod pogojem, da upravičenec doseže vnaprej določeni merljivi trajnostni cilj projekta in/ali
- portfeljska garancija, ki zagotavlja kritje kreditnega tveganja na ravni posameznega posojila do vnaprej določenega maksimalnega zneska izgub (kapica) in pri kateri se znižajo zahteve po zavarovanju posojil,
- drugo.

Kadar se ukrep izvaja s kombinacijo nepovratnih in povratnih virov financiranja oziroma finančnih instrumentov (blending), se lahko izvaja preko:

- Enotnega javnega razpisa ali poziva, ki ga izvede posamezen nosilec ukrepa, pri katerem prijavitelj za isti projekt praviloma odda eno samo vlogo in sklene več ločenih pogodb.
- Dveh ali več ločenih in sočasnih javnih razpisov ali pozivov, ki ga izvedeta posamezna nosilca ukrepa, pri katerem prijavitelj za isti projekt odda dve ali več ločenih, a vsebinsko usklajenih vlog za sofinanciranje in finančne instrumente. Vsak nosilec ukrepa vodi samostojen postopek ocenjevanja, izbire in sklenitve pogodb. Za usklajeno pripravo razpisnih dokumentov ter presojo projektov v razpisnih komisijah prvega nosilca sodeluje po en predstavnik drugega nosilca ukrepa. Komisiji odločata neodvisno, svetovalna prisotnost predstavnikov drugega nosilca v razpisni komisiji prvega nosilca pa zagotavlja usklajenost in celovitost podpore projektu.

Vrste kreditiranja:

- krediti za investicijske projekte v javno infrastrukturo,
- reprogramiranje obstoječih kreditov za investicijske projekte v javno infrastrukturo,
- premostitveni krediti za investicijske projekte v javno infrastrukturo,
- druge vrste kreditiranja.

Za doseganje ciljev podnebne politike se pri izvajanju investicijskih projektov upoštevajo predpisi s področja presojanja vplivov na okolje in zelenega proračunskega načrtovanja.

Ciljne skupine

Prebivalci.

Upravičenci: občine.

Državna pomoč

Ukrep praviloma ne predstavlja državne pomoči. V kolikor bo ugotovljeno, da lahko predstavlja državno pomoč, se bo izvajal skladno z ustrezno shemo državnih pomoči.

4.2 Splošni cilj: Izboljšanje dostopnosti

Splošni cilj programa Izboljšanje prometne dostopnosti dosegamo z opredeljenimi ukrepi, ki so naštet v nadaljevanju, in sicer v okviru naslednjih specifičnih ciljev:

- Cestna infrastruktura,
- Izboljšanje prometne dostopnosti za dostopnost storitev.

4.2.1 Specifični cilj: Cestna infrastruktura

4.2.1.1 Ukrep: Cestna infrastruktura

Analiza stanja in izzivov

Stanje cestne infrastrukture na določenih območjih Slovenije še vedno predstavlja enega največjih izzivov za izboljšanje dostopnosti, prometne varnosti in kakovosti življenja prebivalcev. Slabo stanje cest, zastareli gradbeni materiali in pomanjkanje rednega vzdrževanja predstavljajo oviro za učinkovito povezanost naselij, dostop do storitev in gospodarstvo, še posebej na podeželskih območjih na OPO. Na to vpliva tudi potreba po večjem vlaganju v infrastrukturo zaradi razpršene poselitve in širše geografije naselij, kar vodi do slabše prometne varnosti in počasnejšega pretoka prometa.

S slabim stanjem cest in nezadostno infrastrukturo so povezani tudi drugi izzivi, kot so večje izseljevanje prebivalcev, predvsem iz območij, ki so slabo dostopna, ter večje število prometnih nesreč zaradi neurejenih cestnih povezav. Dodatno pa nezadostne investicije v trajnostno mobilnost vplivajo na dostopnost in uporabo javnega prevoza, kar zmanjšuje možnosti za zmanjšanje emisij in prispeva k podnebnim spremembam.

Namen in cilji

Namen ukrepa je izboljšanje cestne infrastrukture na OPO z investicijskim vzdrževanjem obstoječih cest.

Cilji ukrepa:

- izboljšanje dostopnosti pomembnih točk, kot so delovna mesta, šole, javne storitve in trgovine,
- povečanje prometne varnosti na cestah, zlasti na območjih z večjo koncentracijo pešcev, kolesarjev in otrok,
- spodbujanje trajnostne mobilnosti z boljšo infrastrukturo za pešce, kolesarje in javni prevoz,
- povečanje odpornosti na podnebne spremembe s posodobitvijo cest za boljšo odpornost na ekstremne vremenske razmere, kot so poplave in vročinski valovi.

Pričakovani učinki in rezultati:

- število podprtih projektov,
- dolžina (km) novih ali rekonstruiranih občinskih cest,
- število zgrajenih mostov in drugih objektov na občinskih cestah,
- število prebivalcev z izboljšano cestno infrastrukturo in prometno dostopnostjo,
- skrajšanje časa potovanja in povečanje dostopnosti ključnih točk v občinah,
- zmanjšanje števila prometnih nesreč na obnovljenih odsekih cest,
- povečanje števila uporabnikov trajnostnih oblik mobilnosti (pešci, kolesarji, javni prevoz),
- povečanje zadovoljstva prebivalcev z infrastrukturo in prometno varnostjo,
- drugo.

Predmet, aktivnosti

Ukrep vsebuje investicijska vzdrževalna dela in vzdrževalna dela na javnih občinskih cestah ter vzpostavitev naprav in ukrepov za umirjanje prometa:

- **Investicijska vzdrževalna dela** so tista dela na javnih cestah, s katerimi se ne spremeni zmogljivost ceste, velikost njenih posameznih delov, obseg napeljav, naprav in opreme ter druge infrastrukture v območju javne ceste, s katero se ne sme posegati izven območja cestnega sveta; vsebuje tudi izvedbo izboljšav v območju cestnega sveta, ki so povezane z varnostjo javne ceste.
- **Redno vzdrževanje javnih cest** je obvezna gospodarska javna služba, ki obsega vzdrževalna dela za ohranjanje javnih cest v stanju, ki zagotavlja varnost in prevoznost javnih cest, nadzor nad stanjem javnih cest in cestnega sveta ter vzpostavitev prevoznosti cest ob naravnih in drugih nesrečah (v nadaljnjem besedilu: redno vzdrževanje javnih cest).
- **Naprave za umirjanje prometa** so fizične, svetlobne ali druge naprave in ovire, s katerimi se udeležencem v cestnem prometu fizično onemogoči vožnja s hitrostjo, višjo od predpisane s prometnim pravilom ali odrejene s prometnim znakom, ali se jih opozori na omejitev hitrosti oziroma na ranljive udeležence v prometu.
- **Ukrepi za umirjanje prometa** so tehnične rešitve na cesti oziroma v cestnem omrežju, urbana oprema (npr. zasaditev, cvetlična korita, označevalni stebrički) ter arhitekturno oblikovanje prometnih površin (npr. s spremembo materialov oziroma teksture vozne površine, z barvnim oblikovanjem, z uporabo različnih materialov na vozišču ali ob njem).
- **Gradnja mostu čez Kobiljski potok v Kobiljah na LC 169011 in obnova oziroma sanacija Radmožanske ceste.**

Izvajanje

Način izbire projektov: javni razpisi, javni pozivi, neposredna pogodba.

Nosilci ukrepa: Ministrstvo za infrastrukturo (MZI), Direkcija Republike Slovenije za infrastrukturo (DRSI).

Ciljne skupine

Prebivalci.

Upravičenci: občine.

Državna pomoč

Ukrep ne predstavlja državne pomoči.

Most čez Kobiljski potok v Kobiljah na LC 169011

Opisi aktivnosti s specifikami:

1. Pregled stanja mostu in določitev potrebnega ukrepa

Na osnovi pregleda stanja poškodovanosti mostu, prometnih tokov in pretočnosti mostu z vidika voda se bo določil najoptimalnejši ukrep (gradnja novega širšega mostu za dvosmerni promet oziroma obnova in ojačitev obstoječega mostu).

2. Izdelava projektne naloge in izvedba razpisa za pridobitev izdelovalca projektne dokumentacije

Izdelati bo treba projektno dokumentacijo za gradnjo mostu, cesto v navezavi na most, vodnogospodarske ureditve, prestavitev komunalnih vodov in vodomerne postaje ARSO ter druge potrebne elaborate in načrte.

3. Izvedba recenzije in revizije projektne dokumentacije

Po izdelavi projektne dokumentacije sledi recenzija in revizija projektne dokumentacije.

4. Urejanje zemljiškoknjižnih zadev

Za področje posega bo treba urediti zemljiškoknjižne zadeve.

5. Pristop k razpisu za gradnjo mostu in sami gradnji

Sledi izvedba javnega naročila za izbor izvajalca gradbenih del ter gradnja mostu s pripadajočimi ureditvami.

Finančna konstrukcija in časovnica izvedbe temelji na oceni. Podrobnejše projektne aktivnosti bodo določene ob pričetku izvajanja.

Radmožanska cesta

Opisi aktivnosti s specifikami:

1. LC 430011 Turnišče–Genterovci

- **Investicijsko vzdrževanje: obnova na območju občine Dobrovnik od km 0.700 do 2.800 (merjeno od začetka v Turnišču):** predhodno je treba pripraviti dokumentacijo in izvesti vse postopke do izbire izvajalca.
- **Investicija: rekonstrukcija mosta v km 2.150:** potreben projekt, predhodno je treba oceniti in po potrebi omejiti nosilnost obstoječe konstrukcije, nato izvesti vse postopke do izbire izvajalca.
- **Investicijsko vzdrževanje: od km 3.200 do km 3.700 (občina Lendava) sanacija ceste na dveh delih, obakrat v dolžini po 150 m (skupaj 300 m):** predhodno je treba popisati dela in pripraviti dokumentacijo za izvedbo, nato pa izpeljati postopek izbire izvajalca.

2. LK 207601 Šolska ulica (občina Lendava)

- **Investicije s področja prometne varnosti (projekt 25-0022 Povečanje prometne varnosti na cestah 2025–2030): projekt Gradnja 56 m pločnika na Šolski ulici:** potrebna je priprava dokumentacije in izvedba vseh postopkov, morebitne pridobitve zemljišč in izvedba vseh postopkov do izbire izvajalca.

3. JP 707001 Genterovci–meja H v dolžini 1.358 m

- **Investicijsko vzdrževanje: Ureditev prepusta na lokaciji ob mejni točki in cestne, talne in vertikalne signalizacije ter odvodnjavanja v skupni dolžini 1.358 m (od meje):** predhodno je treba izpeljati vse postopke priprave projekta in nato izpeljati postopek izbire izvajalca.

Finančna konstrukcija in časovnica izvedbe temelji na oceni. Podrobnejše projektne aktivnosti bodo določene ob pričetku izvajanja.

4.2.2 Specifični cilj: Izboljšanje prometne dostopnosti za dostopnost storitev

4.2.2.1 Ukrep: Spodbujanje prevozov na klic in organiziranih javnih prevozov za izboljšanje dostopnosti storitev

Analiza stanja in izzivov

Dostopnost številnih javnih in tržnih storitev na OPO se slabša. Prav tako številna območja nimajo ustrezne pokritosti z javnim potniškim prometom, kar zmanjšuje njihovo dostopnost in dostopnost prebivalcev do storitev, ki niso na razpolago v kraju bivanja. To je zlasti velik problem za osebe brez lastnega prevoza (npr. starejši), saj so popolnoma odvisni od drugih (sosedov, svojcev), s tem pa obstaja tudi nevarnost njihove marginalizacije in mobilnostne revščine. Do podobne težave prihaja tudi v območjih z majhnim številom voženj javnega potniškega prometa, saj je prevoz pogosto neusklajen s potrebami različnih družbenih skupin (zaposleni, šolajoči, upokoјenci).

V nekaterih primerih je zato smiselno uvesti prevoze na klic, kjer lahko uporabniki prilagodijo čas in destinacijo svojega prevoza. To je lahko še posebej pomembno na podeželskih in težje dostopnih območjih, kjer redni prevozi niso gospodarsko smiselni. V primeru prevoza na klic se posameznik lahko dogovori za želeni termin in ciljno destinacijo potovanja, voznik pa na ustrezen način poskrbi za izvedbo prevoza. Prav tako je smiselna organizacija prevozov v javnem interesu na lokalnem nivoju v večja oskrbna središča z namenom izboljšanja dostopnosti storitev za prebivalce.

Primeri dobre prakse:

- Projekta oziroma sistema brezplačnih prevozov na klic Sopotniki in Prostofer starejšim in ranljivim skupinam omogočata, da prek telefonskega ali spletnega sistema enostavno naročijo prevoz, na voljo pa so jim tudi prostovoljci. V letu 2025 je v sistem Prostofer vključenih okoli 111 občin, v sistem Sopotniki pa okoli 15 občin. Gre za posebno obliko prevoza oziroma potniškega prometa v javnem interesu, v katerem sodelujejo šoferji prostovoljci, financirajo pa ga občine.
- Posamezne občine, npr. Občina Rogaška Slatina, organizirajo brezplačne tedenske avtobusne prevoze v Rogaško Slatino za starejše iz območij občine, kjer javni prevoz ni vedno na voljo, da bi izboljšale dostopnost storitev za prebivalce.

Namen in cilji

Namen ukrepa je z izboljšanjem prometne dostopnosti, ki je v javnem interesu, zagotoviti večjo dostopnost storitev z razširitvijo obstoječih vzpostavljenih oblik organizacije javnega prevoza na območjih, kjer redni javni prevoz ni ustrezen na voljo, in omogočiti prebivalcem, da dostopajo do storitev na način, ki je prilagojen njihovim potrebam (čas, destinacija). Z ukrepom se podpirajo aktivnosti občin na OPO za organizacijo alternativnih prevoznih oblik občanov v javnem interesu za izboljšanje dostopnosti storitev, ki temeljijo na obstoječih praksah, in za vzpostavitev primerljivega standarda prednostno v bolj ogroženih občinah na OPO, kjer je prebivalstva manj ali je to starejše in kjer ni tržnega interesa ali veliko možnosti za prostovoljske oblike prevozov. Prav tako je smiselno primerljiv standard vzpostaviti za del prebivalstva, ki se ne uvršča med starejše prebivalstvo ali druge ranljive skupine in ki nima možnosti lastnega prevoza, npr. za mlade.

Cilj je izboljšati ponudbo javnega potniškega prometa v OPO občinah:

- izboljšanje dostopa do storitev iz slabše dostopnih krajev, kjer ni rednih linij javnega potniškega prometa ali je problem njihova pogostost,
- povečanje mobilnosti ranljivih skupin (starejši, osebe z gibalnimi težavami, socialno ogroženi) in mladih,

- optimizacija sistema javnega prevoza, kjer ni smiselno uvajati rednih linij zaradi nizke gostote prebivalstva,
- izboljšanje dostopnosti do storitev v oskrbnih središčih ali na specifičnih lokacijah, kjer se zagotavljajo posamezne storitve, zaradi slabšanja stanja oziroma ukinjanja tržnih in tudi javnih storitev na OPO,
- zmanjšanje socialne izključenosti in povečanje socialne vključenosti ranljivih skupin,
- zmanjšanje emisij CO₂ zaradi zmanjšanja števila osebnih vozil na cestah.

Pričakovani učinki in rezultati:

- število podprtih projektov,
- število podprtih projektov organizacije prevozov na klic in organizacije javnih prevozov do storitev za prebivalce,
- povečanje števila prepeljanih potnikov s prevozi na klic za dostop do storitev,
- povečanje števila prepeljanih potnikov z organiziranimi javnimi prevozi v oskrbna središča za dostop prebivalcev do storitev,
- število prebivalcev z boljšim dostopom do storitev s prevozi na klic in organiziranimi javnimi prevozi,
- delež prebivalcev z boljšim dostopom do storitev s prevozi na klic in organiziranimi javnimi prevozi,
- odstotek izboljšanja dostopnosti storitev za ranljive skupine (starejši, invalidi, brezposelni), otroke in mlade,
- odstotek povečanja socialne vključenosti ranljivih skupin in mladih, ki bodo imeli boljši dostop do potrebnih storitev in institucij,
- odstotek povečanja uporabe javnega prevoza v redkeje poseljenih območjih.

Predmet, aktivnosti

Vzpostavitev enakega standarda dostopnosti storitev za prebivalce z izboljšanjem prometne dostopnosti z organizacijo:

- prevozov na klic do storitev za prebivalce v celotni lokalni skupnosti in
 - javnih prevozov do storitev za prebivalce v celotni lokalni skupnosti,
- prednostno na OPO, kjer je prebivalcev manj ali pa so starejši in kjer ni tržnega interesa ali veliko možnosti za prostovoljske oblike prevozov.

Aktivnosti:

- podpora občinam za organizacijo voznikov, kjer ni razpoložljivih prostovoljnih voznikov na klic;
- organizacija in koordinacija voznikov na klic v okviru obstoječih sistemov prevozov na klic ali za vzpostavitev lastnih sistemov;
- organizacija javnih prevozov iz slabše dostopnih krajev v večja oskrbna središča enkrat ali večkrat na teden z namenom izboljšanja dostopnosti storitev za prebivalce;
- usklajevanje z ostalimi aktivnostmi na področju trajnostne mobilnosti in drugimi aktivnostmi v skladu z občinskimi celostnimi prometnimi strategijami in regijskimi celostnimi prometnimi strategijami v pripravi;
- koordinacija z regijskimi centri mobilnosti (RCM) in Družbo za upravljanje javnega potniškega prometa (DUJPP);
- pri izvedbi se upoštevajo zahteve Delegirane uredbe Komisije (EU) 2017/1926 glede zagotavljanja podatkov in metapodatkov pri organiziranju javnih prevozov ter prevozov na klic. V skladu s četrtem odstavkom 3. člena te uredbe morajo organi, pristojni za promet, prevozniki, upravljavci infrastrukture ali ponudniki storitev prevoza po naročilu poskrbeti za zagotovitev metapodatkov, da se uporabnikom omogoči iskanje in uporaba naborov podatkov, ki so dostopni prek nacionalnih točk dostopa;
- druge aktivnosti v javnem interesu.

Podrobnejše projektne aktivnosti, pogoji in merila bodo določeni ob pričetku izvajanja.

Izvajanje

Način izbire projektov: javni razpisi, javni pozivi občinam.

Nosilci ukrepa: Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj (MKRR), Slovenski regionalni razvojni sklad (SRRS).

Izvedba ukrepa in podprtih projektov je možna tudi z uporabo kombinacije nepovratnih in povratnih virov financiranja oziroma s finančnimi instrumenti (blending) ter z vsebino drugih ukrepov programa.

Za doseganje ciljev podnebne politike se pri izvajanju investicijskih projektov upoštevajo predpisi s področja presojanja vplivov na okolje in zelenega proračunskega načrtovanja.

Ciljne skupine

Občine, vozniki, prebivalci.

Upravičenci: občine.

Državna pomoč

Ukrep praviloma ne predstavlja državne pomoči. V kolikor bo ugotovljeno, da lahko predstavlja državno pomoč, se bo izvajal skladno z ustrezno shemo državnih pomoči.

4.3 Splošni cilj: Izboljšanje gospodarskega stanja

Splošni cilj programa Izboljšanje gospodarskega stanja dosegamo z opredeljenimi ukrepi, ki so naštet v nadaljevanju, in sicer v okviru naslednjih specifičnih ciljev:

- Povečanje produktivnosti z zagonom, investicijami in krediti podjetij,
- Spodbujanje socialnega podjetništva in zadružništva,
- Podporno okolje za podjetništvo in promocija OPO za spodbujanje gospodarskega razvoja,
- Spodbujanje razvoja športa in turizma.

4.3.1 Specifični cilj: Povečanje produktivnosti z zagonom, investicijami in krediti podjetij

4.3.1.1 Ukrep: Spodbujanje začetnih investicij

Analiza stanja in izzivov

Gospodarski in demografski kazalniki (staranje prebivalstva in odseljevanje mladih) na OPO praviloma dosegajo slabše rezultate zaradi nizke koncentracije podjetij, predvsem v manj razvitih območjih. OPO se soočajo z nizko dodano vrednostjo proizvodnih in tudi storitvenih dejavnosti ter z omejenimi možnostmi za razvoj podjetništva in financiranje novih investicij. Podjetja na teh območjih se pogosto srečujejo s težavami pri rasti in razvoju, kar vpliva na gospodarsko moč in splošno konkurenčnost teh območij. Prav tako podjetja na OPO ne ustvarjajo dovolj akumulacije za nova vlaganja in zaposlujejo pretežno lokalno prebivalstvo.

Razpoložljiv potencial delovne sile v obmejnih regijah zmanjšujejo delovne migracije v Osrednjeslovensko regijo in tujino (Avstrijo in Italijo) zaradi relativno višjih neto plač; delovne migracije so zato posledica nižjih plač v lokalnem okolju oziroma v bližini krajev bivanja delovnih migrantov. Spreminjajoči se poselitveni vzorci, ki vključujejo praznjenje mestnih

središč in odmaknjenih gorskih ter podeželskih območij, dodatno poglobljajo razvojne izzive na OPO. Prav tako imajo podjetja težave s pomanjkanjem ustreznega kadra pri zaposlovanju. Slabša se pokritost območij oziroma dostopnost oskrbnih storitev, vključno s tržnimi storitvami na OPO, zaradi nekonkurenčnosti podjetij in nižjega povpraševanja oziroma višjih stroškov zagotavljanja osnovnih tržnih dejavnosti, ki po drugi strani omogočajo ohranjanje poseljenosti in revitalizacijo OPO.

Ukrep spodbujanja začetnih investicij se je v obdobju od leta 2022 do leta 2025 izvajal tudi v okviru Programa OPO 2022–2025 s sredstvi Načrta za okrevanje in odpornost za izboljšanje produktivnosti gospodarstva. Spremljani kazalniki izvedenih javnih razpisov kažejo na dvig povprečne dodane vrednosti na zaposlenega, povečanje števila zaposlenih ter izboljšanje energetske in snovne učinkovitosti v podprtih podjetjih. Ukrep izkazuje pozitivne učinke in rezultate.

Namen in cilji

Glede na dokument Kakovost življenja v Sloveniji – Poročilo o razvoju 2025 (Bratuž Ferk idr., 2025) je na ravni države treba okrepiti investicije, zlasti podjetniškega sektorja, v neoprijemljivi kapital, kot so tvegane raziskave, razvoj in inovacije, digitalizacija, informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT), usposabljanje zaposlenih ter reorganizacija delovnih procesov. Poročilo izpostavlja tudi nujnost avtomatizacije proizvodnje in delovnih procesov, saj je to eden od ključnih dejavnikov za dvig produktivnosti, konkurenčnost gospodarstva in dolgoročno rast dodane vrednosti. Poudarja tudi pomen prehoda v trajnostni razvoj, prilagajanja demografskim spremembam ter krepitve odpornosti socialnih sistemov in trga dela, kar vse pomembno vpliva na dolgoročno kakovost življenja. Na OPO je pomembno ohranjanje in spodbujanje gospodarske aktivnosti, ohranjanje zaposlitev ter zaposlovanje ustreznega kadra z zagotavljanjem ustreznih pogojev za delo in konkurenčne višine dohodka ter ohranjanje pokritosti z oskrbnimi storitvami, vključno s tržnimi, oziroma dostopnosti teh storitev za prebivalce.

Ukrep sledi nacionalnim ciljem prestrukturiranja gospodarstva, izboljšanja konkurenčnosti, spodbujanja tehnoloških in netehnoloških inovacij, povečanja produktivnosti podjetij z doseganjem višje dodane vrednosti na zaposlenega z ohranjanjem delovnih mest in zaposlitev, ustvarjanja novih delovnih mest z višjo dodano vrednostjo in zaposlovanja, rasti in razvoja s povečanjem obsega proizvodnje in storitev za doseganje ekonomije obsega in krepitve globalnih in lokalnih verig vrednosti, okoljsko odgovornega ravnanja, izboljšanja energetske in snovne učinkovitosti podjetij ter spodbujanja krožnega gospodarstva. Na nacionalni ravni je mogoče ugotoviti, da se največ investorjev odloča za izvedbo začetnih investicij na območjih z višjo stopnjo gospodarske razvitosti. Povečanje produktivnosti omogoča dvig bruto plač in prispeva k upadu delovnih migracij ter odseljevanja prebivalstva, s čimer se spodbuja delo in bivanje na OPO. Slednje krepí lokalno potrošnjo ter ustvarja multiplikativne gospodarske in družbene učinke v lokalnih okoljih. Zato se s tem ukrepom spodbuja skladen regionalni razvoj na OPO. Ukrep se prednostno izvaja v urbanih, zaposlitvenih središčih na OPO ter v središčih do četrte ravni in drugih naseljih, pomembnih za razvoj regije v skladu s SPRS 2050 in ZUreP-3A ter tudi na funkcionalno razvrednotenih območjih.

Cilji ukrepa:

- spodbujanje začetnih investicij podjetij na OPO,
- prestrukturiranje in izboljšanje konkurenčnosti gospodarstva na OPO,
- razvijanje novih izdelkov, tehnologij, storitev ter tehnoloških in netehnoloških inovacij,
- povečanje produktivnosti podjetij ob sočasni trajnosti, digitalizaciji poslovanja in dekarbonizaciji,
- okoljsko odgovorno ravnanje ter izboljšanje energetske in snovne učinkovitosti podjetij ter spodbujanje krožnega gospodarstva,

- višja dodana vrednost produktov in storitev v slovenskem izvozu ter krepitev pozicioniranja slovenskih podjetij v globalnih verigah vrednosti,
- povečanje obsega proizvodnje in storitev za doseganje ekonomije obsega in krepitev globalnih in lokalnih verig vrednosti,
- ohranjanje delovnih mest in zaposlitev ter ustvarjanje novih delovnih mest in zaposlitev z višjo dodano vrednostjo na OPO za podporo uravnoveženemu regionalnemu razvoju,
- ohranjanje pokritosti z oskrbnimi storitvami oziroma dostopnosti oskrbnih storitev, vključno s tržnimi storitvami,
- povečanje povprečnih mesečnih bruto plač,
- zapolnjevanje razpoložljivega prostora v obstoječih poslovnih conah,
- krepitev revitalizacije funkcionalno razvrednotenih območij (FRO) in degradiranih območij,
- zmanjšanje števila delovnih migracij izven regije prebivališča.

Pričakovani merljivi učinki in rezultati:

- število podprtih projektov,
- število podprtih začetnih investicij podjetij,
- število podprtih projektov na funkcionalno razvrednotenih območjih na OPO,
- število podprtih začetnih investicij podjetij, ki uvajajo rešitve krožnega gospodarstva,
- odstotek povečanja neto dodane vrednosti na zaposlenega ob ohranjanju ali povečanju števila zaposlenih,
- neto dodana vrednost na zaposlenega,
- odstotek povečanja neto dodane vrednosti,
- neto dodana vrednost,
- povečanje števila zaposlenih,
- povečanje števila zaposlenih na visoko kvalificiranih delovnih mestih,
- število ohranjenih zaposlenih v podprtih podjetjih,
- odstotek povečanja energetske učinkovitosti,
- odstotek povečanja snovne učinkovitosti,
- število pridobljenih okoljskih certifikatov in znakov,
- drugo.

Predmet, aktivnosti

Izvajale se bodo naslednje projektne aktivnosti:

- investicije v opredmetena in neopredmetena osnovna sredstva v povezavi z:
 - vzpostavitev poslovne enote,
 - razširitev zmogljivosti obstoječe poslovne enote,
 - diverzifikacijo proizvodnje poslovne enote na proizvode ali storitve, ki jih prej ni proizvajala ali zagotavljala ali
 - bistveno spremembo v celotnem procesu proizvodnje proizvodov ali zagotavljanja storitev, na katere se nanaša naložba v poslovni enoti;
- raziskave in razvoj ter inovacije;
- spodbujanje storitvenih dejavnosti,

in sicer:

- investicije v delovne stroje, strojno opremo in nove tehnologije za razširitev proizvodnih kapacitet, izboljšanje proizvodnih procesov, tehnološke posodobitve za digitalizacijo, avtomatizacijo in robotizacijo poslovanja ter delovnih procesov, modernizacijo obstoječih proizvodnih linij in vlaganja v infrastrukturo za dolgoročno trajnostno rast in izboljšanje produktivnosti,
- investicije v zeleni in digitalni prehod s podporo podjetjem pri prehodu na trajnostne in digitalne ter krožne poslovne modele, vključno z uporabo obnovljivih virov energije in zmanjševanjem ogljičnega odtisa,

- spodbujanje podjetij k izvajanju raziskav in razvoja novih izdelkov ter storitev, npr. s podporo zaposlitvi raziskovalcev v fazi razvoja novih izdelkov in storitev,
- spodbujanje storitvenih dejavnosti, ki najbolj prispevajo k dvigu produktivnosti, npr. informacijsko-komunikacijske tehnologije ter avtomatizacija delovnih procesov v storitvenih dejavnostih,
- druge projektne aktivnosti, skladno z uporabljenimi shemami državnih pomoči.

Podrobnejše projektne aktivnosti, pogoji in merila bodo določeni ob pričetku izvajanja.

Izvajanje

Način izbire projektov: javni razpisi, javni pozivi.

Nosilci ukrepa: Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj (MKRR), Slovenski regionalno razvojni sklad (SRRS).

Izvedba ukrepa in podprtih projektov je možna tudi z uporabo kombinacije nepovratnih in povratnih virov financiranja oziroma s finančnimi instrumenti (blending) ter z vsebino drugih ukrepov programa.

Za doseganje ciljev podnebne politike se pri izvajanju investicijskih projektov upoštevajo predpisi s področja presojanja vplivov na okolje in zelenega proračunskega načrtovanja.

Ciljne skupine

Podjetja, prebivalci.

Upravičenci: mikro, mala, srednje velika in velika podjetja ter samostojni podjetniki, vključno z zadrugami in socialnimi podjetji.

Državna pomoč

Ukrep predstavlja državno pomoč. Izvajal se bo skladno z ustrezno shemo državnih pomoči.

4.3.1.2 Ukrep: Spodbujanje zagona podjetij

Analiza stanja in izzivov

Na OPO je gospodarska aktivnost na splošno šibka. Prevladuje nizka raven podjetniške aktivnosti, še posebej med mladimi. Ustvarjalnost mladih je med najnižjimi v Evropski uniji. Občine beležijo nizko število poslovnih subjektov na 1.000 prebivalcev, kar omejuje možnosti za trajnostni lokalni razvoj, ustvarjanje novih delovnih mest in dvig splošne blaginje. Zagon novih podjetij pogosto ovirajo pomanjkanje začetnega kapitala, slabši dostopa do financiranja in omejena podjetniška podpora in mentorstvo. Na teh območjih pogosto primanjkuje podporno okolje za podjetnike, kar vodi v visoko stopnjo t. i. umrljivosti podjetij v začetnem obdobju njihovega poslovanja.

Pretekle izkušnje, predvsem z ukrepom zagona podjetij na OPO, ki je bil podprt s sredstvi kohezijske politike do leta 2022, so pokazale, da je ukrep subvencioniranja zagona podjetij učinkovit pri krepitvi podjetniške dinamike in zmanjševanju razvojnega zaostanka.

Namen in cilji

Glede na dokument Kakovost življenja v Sloveniji – Poročilo o razvoju 2025 (Bratuž Ferk idr., 2025) je na ravni države nujno treba podpreti zagonska in scale-up, nišna ter visokotehnološka podjetja z globalnim potencialom rasti s pospešitvijo postopkov pri zaposlovanju iz tujine, prilagoditvijo pravnih oblik za njihovo poslovanje in nagrajevanje, izboljšanjem dostopa do tveganega kapitala s poenostavljenimi postopki za pridobivanje kapitala, podporo pri prodoru na globalne trge ter omogočanjem razvoja novih rešitev in prvih postavitev na podlagi

inovativnih javnih naročil. Prav tako je treba umestiti ustvarjalnost v jedro vzgojno-izobraževalnih in družbenih procesov in prepoznati kulturo vseživljenjskega učenja kot pot v dolgoživo družbo, katere kakovost bo odvisna tudi od strateškega upravljanja človeških virov ter uspešnega vključevanja in aktivacije še razpoložljivih potencialnih človeških virov (doma in v tujini), razvoja človeškega kapitala za prihodnje potrebe in izzive ter avtomatizacije poslovnih in drugih procesov.

Namen ukrepa sledi nacionalnim ciljem spodbujanja ustvarjalnosti in podjetnosti ter nastajanja oziroma zagona novih podjetij na OPO, prednostno v dejavnostih z visoko neto dodano vrednostjo na zaposlenega, ki presega povprečje na ravni Slovenije, in zmanjšanja razvojnega zaostanka ter povečanja produktivnosti in konkurenčnosti gospodarstva na OPO. Ukrepi se prednostno izvajajo v urbanih, zaposlitvenih središčih na OPO ter v središčih do četrte ravni in tudi drugih naseljih, pomembnih za razvoj regije v skladu s SPRS 2050 in ZUreP-3A. Ukrepi spodbujajo prenos podjetniških idej v tržno uspešne podjeme in razvoj podjetij z rastnim potencialom, še posebej na področjih, ki prispevajo k večji dodani vrednosti, digitalizaciji in trajnostnemu prehodu ter k zagotavljanju tržnih oskrbnih storitev s ciljem zmanjšanja stopnje umrljivosti podjetij v začetnih fazah poslovanja, ustvarjanja novih delovnih mest z visoko dodano vrednostjo ter izboljšanja konkurenčnosti na domačih in tujih trgih. Spodbude oziroma nepovratna sredstva so namenjena kritju začetnih stroškov poslovanja in razvoju ter realizaciji podjetniških idej.

Cilji ukrepa:

- spodbujanje ustvarjalnosti in podjetnosti ter nastanka oziroma zagona novih podjetij na OPO, prednostno v dejavnostih z visoko dodano vrednostjo na zaposlenega, ki presega povprečje na ravni Slovenije,
- zmanjševanje razvojnega zaostanka in povečanje produktivnosti in konkurenčnosti gospodarstva na OPO,
- razvoj tržno uspešnih podjetniških idej in njihova komercializacija,
- povečanje števila novoustanovljenih podjetij na OPO,
- zmanjšanje stopnje umrljivosti podjetij v začetnih fazah poslovanja,
- spodbujanje samozaposlovanja in zaposlovanja v novoustanovljenih podjetjih na delovnih mestih z visoko dodano vrednostjo,
- povečanje zaposlovanja, zlasti med mladimi, ženskami in kreativnimi profili,
- pospešitev prenosa znanja in sodelovanja med podjetniki, ustvarjalci (npr. iz baze Centra za kreativnost) in institucijami podpornega okolja,
- krepitev revitalizacije funkcionalno razvrednotenih območij (FRO) na OPO.

Pričakovani merljivi učinki in rezultati:

- število podprtih projektov,
- število podprtih novoustanovljenih podjetij,
- število podprtih projektov na funkcionalno razvrednotenih območjih OPO,
- povečanje števila zaposlenih ob zaključku projekta,
- neto dodana vrednost na zaposlenega ob zaključku projekta,
- odstotek preživetja novoustanovljenih podjetij ob ohranjanju ali povečanju števila zaposlenih in ohranitvi sedeža podjetja; število preživelih novoustanovljenih podjetij,
- neto dodana vrednost na zaposlenega,
- neto dodana vrednost.

Predmet, aktivnosti

Izvajale se bodo naslednje projektne aktivnosti:

- zagon podjetij,
- priprava in lansiranje produktov/storitev na trg,
- vlaganja v razvoj,
- realizacija zaposlitev,

- pridobivanje partnerjev/strank,
- komercializacija končnih produktov/storitev,
- začetek rednega poslovanja z ustvarjanjem prihodkov,
- druge projektne aktivnosti skladno z uporabljenimi shemo državnih pomoči, in sicer prednostno na področjih proizvodnih in storitvenih dejavnosti z izkazano višjo dodano vrednostjo na zaposlenega in prednostno za projekte, ki:
 - vključujejo sodelovanje strokovnjakov kulturnega in kreativnega sektorja (npr. baza ustvarjalcev nacionalne platforme Centra za kreativnost) v vseh fazah projekta, npr. za kreativne rešitve pri pripravi poslovnega modela, tržne strategije, oblikovanja produktov in storitev, tržne identitete, celostne grafične podobe, spletne strani, embalaže, promocijskih materialov, digitalnega marketinga, video vsebin, ureditve prostorov, udeležbe na sejnih, razstavah, dogodkih in pri mentorstvu oziroma usposabljanju za uporabo kreativnih rešitev,
 - uvajajo nove, inovativne izdelke ali storitve, ki so plod lastnega razvoja,
 - uvajajo izdelke in storitve z znatnim pozitivnim vplivom na okolje in krožno gospodarstvo,
 - preprečujejo onesnaževanje zraka, vode in tal ter izpuste škodljivih snovi,
 - delujejo na področju krožnega gospodarstva z recikliranjem ali ponovno uporabo odpadnih surovin,
 - zmanjšujejo porabo surovin, materialov, energije,
 - delujejo na področju trajnostne rabe, varstva vodnih virov idr.,
 - uvajajo nove, inovativne izdelke ali storitve na področju socialne ekonomije ali s širšim družbenim učinkom,
 - investirajo v revitalizacijo funkcionalno razvrednotenih območij (FRO) na OPO.

Podrobnejše projektne aktivnosti, pogoji in merila bodo določeni ob pričetku izvajanja.

Izvajanje

Način izbire projektov: javni razpisi, javni pozivi.

Nosilci ukrepa: Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj (MKRR), Slovenski podjetniški sklad (SPS) in /ali Slovenski regionalni razvojni sklad (SRRS).

Izvedba ukrepa in podprtih projektov je možna tudi z uporabo kombinacije nepovratnih in povratnih virov financiranja oziroma s finančnimi instrumenti (blending) ter z vsebino drugih ukrepov programa.

Za doseganje ciljev podnebne politike se pri izvajanju investicijskih projektov upoštevajo predpisi s področja presojanja vplivov na okolje in zelenega proračunskega načrtovanja.

Ciljne skupine

Podjetja, prebivalci.

Upravičenci: mikro, mala, srednje velika podjetja ter samostojni podjetniki, vključno z zadrugami in socialnimi podjetji.

Državna pomoč

Ukrep predstavlja državno pomoč. Izvajal se bo skladno z ustrezno shemo državnih pomoči.

4.3.1.3 Ukrep: Krediti za projekte podjetij

Analiza stanja in izzivov

Na OPO so gospodarski kazalniki slabši od povprečja v državi. Dodana vrednost na zaposlenega je nižja za najmanj 15 % v primerjavi z notranjostjo Slovenije oziroma slovenskim povprečjem, plače na zaposlenega so nižje, dohodnina na prebivalca pa nizka. OPO se srečujejo z razvojnim izzivom nizkega števila poslovnih subjektov na 1.000 prebivalcev in nizko ravno podjetniške aktivnosti. Poleg nižje dodane vrednosti imajo podjetja tudi težave s financiranjem poslovne dejavnosti. Prav tako imajo podjetja težave s pomanjkanjem ustreznega kadra pri zaposlovanju. Vse slabša je pokritost območij z oskrbnimi storitvami na OPO, vključno s tržnimi, oziroma ohranjanje dostopnosti teh storitev na OPO zaradi nekonkurenčnosti podjetij in nižjega povpraševanja oziroma višjih stroškov zagotavljanja osnovnih tržnih dejavnosti, ki po drugi strani omogočajo ohranjanje poseljenosti in revitalizacijo OPO.

Ukrep zagotavljanja likvidnosti z ugodnimi krediti za projekte podjetij na področju začetnih investicij, investicijskih vlaganj, obratnih sredstev in za različne dejavnosti se je tako na nacionalni ravni kakor tudi na problemskih območjih v minulem obdobju izkazal za uspešnega.

Namen in cilji

Glede na dokument Kakovost življenja v Sloveniji – Poročilo o razvoju 2025 (Bratuž Ferk idr., 2025) je na ravni države treba okrepiti investicije, še posebej podjetniškega sektorja, v neoprijemljivi kapital (tvegane raziskave, razvoj in inovacije ter informacijsko-komunikacijske tehnologije, usposabljanje in organizacijo). Pri tem je tudi pomembno zagotavljati likvidnost podjetij. Na OPO je pomembno ohranjanje in spodbujanje gospodarske aktivnosti, ohranjanje zaposlitev ter zaposlovanje ustreznega kadra z zagotavljanjem ustreznih pogojev za delo in konkurenčne višine dohodka ter ohranjanje pokritosti z oskrbnimi storitvami, vključno s tržnimi, oziroma ohranjanje dostopnosti teh storitev. Namen ukrepa je zato neposredno zagotavljanje ugodnih virov financiranja malim, srednje velikim in velikim podjetjem, vključno z zadrugami in socialnimi podjetji. Dostopnost virov financiranja zmanjšuje regionalne razlike v razvoju malih, srednje velikih in velikih podjetij.

Ukrep sledi nacionalnim ciljem prestrukturiranja gospodarstva, izboljšanja konkurenčnosti, spodbujanja tehnoloških in netehnoloških inovacij, povečanja produktivnosti podjetij z doseganjem višje dodane vrednosti na zaposlenega z ohranjanjem delovnih mest in zaposlitev, ustvarjanjem novih delovnih mest z višjo dodano vrednostjo in zaposlovanjem, rasti in razvoja s povečanjem obsega proizvodnje in storitev za doseganje ekonomije obsega in krepitve globalnih in lokalnih verig vrednosti, okoljsko odgovornega ravnanja, izboljšanja energetske in snovne učinkovitosti podjetij ter spodbujanja krožnega gospodarstva. Prednostno se izvaja v urbanih, zaposlitvenih središčih na OPO in središčih do četrte ravni ter v drugih naseljih, pomembnih za razvoj regije v skladu s SPRS 2050 in ZUreP-3, ter na funkcionalno razvrednotenih območjih.

Poleg izboljšanja gospodarskih kazalnikov ukrep predvideva tudi prednostno financiranje projektov, ki so v skladu s prednostnimi nalogami Evropske unije in so trajnostno naravnani (energetska in snovna učinkovitost, krepitev dobavnih verig) ter usmerjeni v avtomatizacijo, robotizacijo in digitalizacijo. Spodbude bodo namenjene tudi zadrugam kot ključnim deležnikom kratkih dobavnih verig in socialnim podjetjem, ki s svojim delovanjem prispevajo k inovativnemu reševanju socialnih, gospodarskih, okoljskih in družbenih problemov ter zagotavljajo delovna mesta in socialno vključenost ranljivih skupin.

Cilji ukrepa:

- zagotavljanje likvidnosti podjetij oziroma izboljšanje dostopa podjetij do ugodnih virov dolžniškega financiranja,
- zmanjšanje razvojnega zaostanka OPO, prestrukturiranje in izboljšanje produktivnosti ter konkurenčnosti gospodarstva,
- vpeljava modelov krožnega gospodarstva,

- razvijanje novih tehnologij, produktov in storitev ter tehnoloških in netehnoloških inovacij,
- izboljšanje produktivnosti in konkurenčnega položaja delujočih podjetij, vključno z zadrugami in socialnimi podjetji na OPO,
- spodbujanje avtomatizacije in digitalizacije procesov v podjetjih,
- dvig trajnostno naravnanih dejavnosti podjetij s povečanjem energetske in snovne učinkovitosti ter trajnostne mobilnosti podjetij,
- krepitev konkurenčnega položaja podjetij s povezovanjem z drugimi člani v dobavni verigi, kar bo krepilo sodelovanje in sinergije med njimi,
- ohranjanje delovnih mest in zaposlitev ter ustvarjanje novih delovnih mest in zaposlitev z višjo dodano vrednostjo na OPO,
- ohranjanje pokritosti z oskrbnimi storitvami, vključno s tržnimi storitvami, oziroma ohranjanje dostopnosti teh storitev,
- krepitev revitalizacije funkcionalno razvrednotenih območij (FRO) in degradiranih območij,
- podpora investicijam, ki kombinirajo povratne in nepovratne vire za izvedbo projektov.

Pričakovani merljivi učinki in rezultati:

- število podprtih projektov,
- število podprtih projektov na funkcionalno razvrednotenih območjih (FRO) na OPO,
- število odobrenih kreditov podjetjem,
- število podprtih začetnih investicij podjetij, ki uvajajo rešitve krožnega gospodarstva,
- število s strani SRRS odobrenih razvojnih kreditov podjetjem,
- število s strani SPS odobrenih mikrokreditov podjetjem,
- odstotek povečanja neto dodane vrednosti na zaposlenega ob ohranjanju ali povečanju števila zaposlenih,
- neto dodana vrednost na zaposlenega,
- povečanje neto dodane vrednosti,
- neto dodana vrednost,
- povečanje števila zaposlenih,
- število ohranjenih zaposlitev v podprtih podjetjih,
- drugo.

Predmet, aktivnosti

- sofinanciranje stroškov poslovanja podjetij,
- investicije v nepremičnine (npr. nakup poslovnih zgradb/drugih poslovnih prostorov s pripadajočimi zemljišči, gradnja/adaptacija poslovnih zgradb/drugih poslovnih prostorov, urejanje poslovnih zemljišč),
- oprema in druga opredmetena sredstva (npr. oprema, delovni stroji),
- neopredmetena sredstva (npr. programska oprema, patenti, licence, blagovne znamke),
- stroški obratnih sredstev, povezanih z izvedbo projekta (npr. administrativni stroški, stroški materiala, stroški zunanjih izvajalcev, stroški dela, stroški izobraževanj in svetovanj ter drugi operativni stroški),
- stroški poslovnih dokumentacij za izvedbo investicij oziroma oblikovanje poslovnih strategij,
- druge aktivnosti oziroma stroški v skladu z uredbo o dodeljevanju regionalnih državnih pomoči oziroma v skladu z drugimi uredbami po pravilu »de minimis«.

Upravičena aktivnost in strošek je tudi kritje rizikov in izvajanje ukrepa.

Podrobnejše projektne aktivnosti, pogoji in merila bodo določeni ob pričetku izvajanja.

Izvajanje

Ukrep se bo izvajal z javnimi razpisi, javnimi pozivi za:

- mikrokredite (za manjše investicije in tekoče poslovanje) in/ali
- razvojne kredite za projekte podjetij.

Nosilec ukrepa: Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj (MKRR) oziroma izvajalski instituciji Slovenski regionalno razvojni sklad (SRRS) in Slovenski podjetniški sklad (SPS).

Izvedba ukrepa in podprtih projektov je možna tudi z uporabo kombinacije nepovratnih in povratnih virov financiranja oziroma s finančnimi instrumenti (blending) ter z vsebino drugih ukrepov programa.

Po vzpostavitvi ustreznih pravnih podlag se lahko uporabijo naslednji finančni instrumenti:

- krediti oziroma posojila,
- znižanje tržne obrestne mere (subvencija obrestne mere),
- kapitalsko znižanje (ang. capital rebate), pri katerem se del posojila pretvori v nepovratna sredstva, pod pogojem, da upravičenec doseže vnaprej določeni merljivi trajnostni cilj projekta in/ali
- portfeljska garancija, ki zagotavlja kritje kreditnega tveganja na ravni posameznega posojila do vnaprej določenega maksimalnega zneska izgub (kapica) in pri kateri se znižajo zahteve po zavarovanju posojil,
- drugo.

Kadar se ukrep izvaja s kombinacijo nepovratnih in povratnih virov financiranja oziroma finančnih instrumentov (blending), se lahko izvaja na podlagi:

- Enotnega javnega razpisa ali poziva, ki ga izvede posamezen nosilec ukrepa, pri katerem prijavitelj za isti projekt praviloma odda eno samo vlogo in lahko sklene več ločenih pogodb.
- Dveh ali več ločenih in sočasnih javnih razpisov ali pozivov, ki ga izvedeta posamezna nosilca ukrepa, pri katerem prijavitelj za isti projekt odda dve ali več ločenih, a vsebinsko usklajenih vlog za sofinanciranje in finančne instrumente. Vsak nosilec ukrepa vodi samostojen postopek ocenjevanja, izbire in sklenitve pogodb. Za usklajeno pripravo razpisnih dokumentov ter presojo projektov v razpisnih komisijah prvega nosilca sodeluje po en predstavnik drugega nosilca ukrepa. Komisiji odločata neodvisno, svetovalna prisotnost predstavnikov drugega nosilca v razpisni komisiji prvega nosilca pa zagotavlja usklajenost in celovitost podpore projektu.

Za doseganje ciljev podnebne politike se pri izvajanju investicijskih projektov upoštevajo predpisi s področja presojanja vplivov na okolje in zelenega proračunskega načrtovanja.

Ciljne skupine

Podjetja, prebivalci.

Upravičenci: mikro, mala, srednje velika in velika podjetja, samostojni podjetniki, vključno z zadrugami in socialnimi podjetji.

Državna pomoč

Ukrep predstavlja državno pomoč. Izvajal se bo skladno z ustrezno shemo državnih pomoči.

Mikrokrediti

Namen javnih razpisov za mikrokredite je izboljšanje dostopnosti do virov financiranja z neposrednim zagotavljanjem ugodnih virov financiranja malim in srednje velikim podjetjem za

projekte podjetij oziroma financiranje rasti in razvoja, tekočega poslovanja oziroma nabave obratnih sredstev ter financiranje investicijskih vlaganj. Podjetja tako pridobijo ugodne vire financiranja za manjše investicije.

Cilji javnih razpisov za mikrokredite:

- ohranjanje delovnih mest,
- ustvarjanje novih delovnih mest,
- uvedba novih tehnologij, produktov in storitev,
- izboljšanje produktivnosti in konkurenčnosti gospodarstva na OPO,
- spodbujanje avtomatizacije in digitalizacije procesov v podjetjih,
- dvig trajnostno naravnane dejavnosti podjetij z uvajanjem okolju prijaznih praks in zmanjšanjem okoljskega odtisa.

Najvišji znesek kredita znaša 100.000 EUR.

Podrobnejše projektne aktivnosti, pogoji in merila bodo določeni ob pričetku izvajanja.

Razvojni krediti

Namen javnih razpisov za ugodne razvojne kredite je reševanje problema likvidnosti in dostopnosti virov financiranja. Predvideno je prednostno financiranje naslednjih projektov:

- proizvodne dejavnosti, ki so v skladu s prednostnimi nalogami Evropske unije in so trajnostno naravnane (energetska in snovna učinkovitost, krepitev dobavnih verig) ter usmerjene v avtomatizacijo in digitalizacijo in
- storitvene dejavnosti, npr. informacijsko-komunikacijske tehnologije.

Splošni cilji javnih razpisov za ugodne razvojne kredite:

- ohranjanje in ustvarjanje novih delovnih mest,
- povečanje dodane vrednosti na zaposlenega,
- zmanjšanje razvojnega zaostanka OPO,
- spodbujanje konkurenčnosti gospodarstva,
- krepitev energetske in snovne učinkovitosti ter zmanjšanje okoljskega odtisa,
- spodbujanje prehoda v krožno gospodarstvo, vključno z razvojem rešitev za ponovno uporabo, recikliranje, zmanjšanje porabe surovin in podaljševanje življenjske dobe proizvodov,
- podpora projektom, ki krepijo odpornost dobavnih verig in zmanjšujejo odvisnost od kritičnih surovin,
- pospeševanje avtomatizacije, digitalizacije in uvajanja naprednih tehnologij,
- spodbujanje panog z višjo dodano vrednostjo, kot so napredna proizvodnja, razvoj specializirane opreme, storitve na področju informacijsko-komunikacijskih tehnologij, zelenih tehnologij in raziskav ter razvoja,
- spodbujanje razvoja dejavnosti, odpornih na gospodarska nihanja, npr. trajnostna predelava hrane, obnovljivi viri energije, logistične storitve, ter dejavnosti, vezanih na lokalne surovine in znanja.

Podrobnejše projektne aktivnosti, pogoji in merila bodo določeni v ob pričetku izvajanja.

4.3.2 Specifični cilj: Spodbujanje socialnega podjetništva in združništva

4.3.2.1 Ukrep: Spodbujanje socialnega podjetništva in združništva na OPO

Analiza stanja in izzivov

Izkazana je potreba po razvoju novih proizvodov, storitev in poslovnih modelov. V Sloveniji je bilo aprila 2025 registriranih 273 socialnih podjetij, delež teh podjetij s sedežem na OPO je znašal 26,01 %, pri čemer je imelo na OPO sedež registriranih 71 socialnih podjetij v 49 občinah, ki sodijo na izbrano področje. Največji delež registriranih socialnih podjetij je v večjih mestnih občinah, tj. Mariboru, Ljubljani in Murski Soboti (Evidenca socialnih podjetij, MGTŠ). Večina socialnih podjetij je mikro oziroma malih podjetij.

Socialna podjetja storitve in proizvode v prvi vrsti namenjajo uporabnikom v lokalnih okoljih (Analiza stanja na področju socialne ekonomije, 2018), zato so tudi vezani na podporo lokalni izmenjavi dobrin in kratkim dobavnim verigam, predvsem iz ekoloških, socialnih in ekonomskih razlogov. Zakon o socialnem podjetništvu (ZSocP-A) omogoča povezanost socialnih podjetij s samoupravnimi lokalnimi skupnostmi oziroma občinami predvsem z vključevanjem v lokalni razvoj. Socialna podjetja imajo tako velik potencial na področju zagotavljanja storitev v lokalnem okolju, hkrati pa imajo tudi potencial pri vključevanju mladih in ranljivih ciljnih skupin na trgu dela v dejavnosti socialnega podjetništva.

Pomembnejša področja, na katerih lahko socialna podjetja bistveno prispevajo k izboljšanju kazalnikov gospodarskega stanja, so turizem, krožno gospodarstvo in razvoj podeželja. Socialna podjetja in tudi zadrge omogočajo alternativne in trajnostne rešitve pri oblikovanju turističnih produktov. Njihova dejavnost namreč omogoča ohranjanje in razvoj drugih dejavnosti in s tem oživlja propadajoča in demografsko prazna območja. Tako pozitivno vplivajo na razvoj območja, kjer delujejo, s storitvami, ki jih ponujajo, pa so tudi neločljivo povezani z lokalno samooskrbo in ekološkim kmetovanjem, s čimer pozitivno vplivajo na razvoj podeželja.

Namen in cilji

Namen ukrepa je spodbuditi in podpreti socialno podjetniško dejavnost in ustanavljanje socialnih podjetij ter povečanje zaposlenosti v sektorju, kar bo prispevalo k razvoju podjetniških zamisli in družbenih inovacij. Hkrati bo zaradi specifičnosti socialnih podjetij in združ, katerih delovanje ustvarja pozitivne družbene učinke, ta ukrep krepil družbeno solidarnost in kohezijo, spodbujal sodelovanje ljudi in prostovoljsko delo ter reševal pereče lokalne probleme OPO, predvsem na socialnem, gospodarskem in okoljskem področju. Z razvojem in podporo kreativnemu socialnemu podjetništvu in združništvu na OPO bomo zagotovili dodatno ponudbo proizvodov in storitev tudi v javnem interesu, zagotavljali nova in dodatna trajnostna delovna mesta ter socialno integracijo in poklicno reintegracijo najbolj ranljivih skupin ljudi na trgu dela, predvsem mladih.

Predviden ukrep bo tako spodbujal predvsem lokalno gospodarstvo in povezovanje socialnih podjetij in združ z javnimi zavodi in podjetji oziroma drugimi organizacijami v lokalnem okolju z namenom prenosa dobrih praks in izboljšanja pogojev za sodelovanje.

Cilji ukrepa:

- krepitev socialne in kreativne podjetniške dejavnosti na OPO,
- povečanje socialne vključenosti in zaposlenosti prebivalstva,
- reševanje lokalnih izzivov in problemov na OPO s strani socialnih podjetij,
- spodbujanje ustanavljanja trajnostno naravnanih socialnih podjetij,
- spodbujanje družbenih inovacij,
- promocija socialnega podjetništva,

- spodbujanje sodelovanja socialnih podjetij z lokalnim gospodarstvom, javnimi ustanovami in organizacijami,
- spodbujanje vključevanja kulturnega in kreativnega sektorja kot ključnega partnerja pri oblikovanju produktov in storitev z družbenim učinkom, trajnostno naravnostjo ter participativnimi metodami dela.

Pričakovani rezultati in učinki:

- število novih inovativnih storitev ali blaga,
- število podprtih projektov,
- število podprtih socialnih podjetij in zadrug,
- število novih poslovnih modelov,
- število novih zaposlitev,
- drugo.

Predmet, aktivnosti

Izvedba projektov z vplivom na novo zaposlovanje na OPO ter razvoj družbenih inovacij za izpolnjevanje potreb lokalnega okolja.

Podrobnejše projektne aktivnosti bodo določene ob pričetku izvajanja.

Izvajanje

Način izbire projektov: javni razpisi s področja socialnega podjetništva.

Nosilec ukrepa: Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport (MGTŠ).

Za doseganje ciljev podnebne politike se pri izvajanju investicijskih projektov upoštevajo predpisi s področja presojanja vplivov na okolje in zelenega proračunskega načrtovanja.

Ciljne skupine

Subjekti socialne ekonomije, prebivalci.

Upravičenci: socialna podjetja in zadruge.

Državna pomoč

Ukrep predstavlja državno pomoč. Izvajal se bo skladno z ustrezno shemo državnih pomoči.

4.3.3 Specifični cilj: Podporno okolje za podjetništvo za spodbujanje gospodarskega razvoja

4.3.3.1 Ukrep: Komunalno opremljanje poslovnih con za strateške investitorje

Analiza stanja in izzivov

Na OPO so razpoložljive večje, v nekaterih primerih že namensko prostorsko urejene, površine poslovnih con ali funkcionalno razvrednotenih območij, ki pa pogosto niso ustrezno komunalno urejene za namene privabljanja strateških investitorjev, ki so ključni zaposlovalci v lokalnih okoljih na OPO in ki znatno prispevajo k povečanju produktivnosti in multiplikativnemu učinku na gospodarstvo ter oskrbne storitve za prebivalstvo na OPO. Strateški investitorji imajo pogosto tudi specifične potrebe po komunalnem opremljanju poslovnih con, ki je odvisno od namenov in aktivnosti gradnje objektov v poslovni coni vsakega posameznega strateškega investitorja in jih ni mogoče vnaprej predvideti. Zaradi pomanjkanja visoko produktivnih delovnih mest na OPO je podpora strateškim investitorjem, ki prinašajo delovna mesta z visoko dodano vrednostjo, neobhodna.

Namen in cilji

Namen ukrepa je zagotoviti komunalno opremljanje poslovnih con in funkcionalno razvrednotenih območij (FRO) na OPO za namene investicij strateških investorjev po Zakonu o spodbujanju investicij za vzpostavitev delovnih mest z visoko dodano vrednostjo na OPO in za zmanjševanje delovnih migracij. Tovrstni pomembni zaposlovalci na regionalni in lokalni ravni povečujejo produktivnost, gradijo podjetniško skupnost in krepijo verigo vrednosti na svojem področju. Njihov prihod v lokalna okolja OPO ima velik multiplikativen učinek na lokalno in regionalno gospodarstvo in razvoj storitev ter družbene dejavnosti.

Cilji ukrepa:

- prispevanje k hitrejšemu razvoju gospodarstva na regionalni in državni ravni,
- pravočasna podpora zainteresiranim strateškim investorjem za investicije na OPO,
- povečanje dodane vrednosti v gospodarstvu,
- povečanje zaposlovanja v podjetjih na konkurenčnih visoko produktivnih delovnih mestih na območjih strateške investicije,
- spodbujanje revitalizacije funkcionalno razvrednotenih območij (FRO) na OPO.

Pričakovani rezultati in učinki:

- število podprtih projektov,
- število podprtih projektov na funkcionalno razvrednotenih območjih na OPO,
- število komunalno opremljenih poslovnih con za strateške investitorje,
- površina komunalno opremljenih ekonomsko-poslovnih con (v ha),
- število izvedenih strateških investicij po Zakonu o spodbujanju investicij na območju komunalno opremljenih ekonomsko-poslovnih con,
- povečanje števila zaposlenih,
- povečanje števila zaposlenih na visoko kvalificiranih delovnih mestih,
- povečanje neto dodane vrednosti na zaposlenega,
- odstotek povečanja neto dodane vrednosti,
- neto dodana vrednost,
- drugo.

Predmet, aktivnosti

Predmet ukrepa je komunalno opremljanje poslovnih con za strateške investitorje, prednostno na funkcionalno razvrednotenih območjih (FRO) pred izgradnjo in razširitvijo obstoječih ekonomsko-poslovnih con.

Prednostno se izvajajo aktivnosti revitalizacije, rušitve/gradnje in nakupa zemljišč na funkcionalno razvrednotenih območjih (FRO) pred gradnjo in nakupom zemljišč ter druge aktivnosti za doseganje namena ukrepa.

Podrobnejše projektne aktivnosti, pogoji in merila bodo določeni ob pričetku izvajanja.

Izvajanje

Način izbire projektov: neposredna pogodba na podlagi sklepa vlade o strateški investiciji.
Nosilec ukrepa: Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj (MKRR).

Izvedba ukrepa in podprtih projektov je možna tudi z uporabo kombinacije nepovratnih in povratnih virov financiranja oziroma s finančnimi instrumenti (blending) ter z vsebino drugih ukrepov programa.

Za doseganje ciljev podnebne politike se pri izvajanju investicijskih projektov upoštevajo predpisi s področja presojanja vplivov na okolje in zelenega proračunskega načrtovanja.

Ciljne skupine

Občine, strateški investitorji, prebivalci.

Upravičenci: občine.

Državna pomoč

Ukrep praviloma ne predstavlja državne pomoči. V kolikor bo ugotovljeno, da lahko predstavlja državno pomoč, se bo izvajal skladno z ustrezno shemo državnih pomoči.

4.3.4 Specifični cilj: Spodbujanje razvoja športa in turizma

4.3.4.1 Ukrep: Izgradnja javne turistične infrastrukture

Analiza stanja in izzivov

Strategija slovenskega turizma 2022–2028 opredeljuje ključne izzive na področju turizma, med katerimi med drugim navaja nizko dodano vrednost, pomanjkanje delovne sile oziroma težave z zagotavljanjem ustreznih kadrov, prenizko kakovost storitev in doživetij, visoko sezonskost, pomanjkanje avtentičnih kulturnih elementov v turistični ponudbi in podobi, zaostajanje v mednarodni konkurenčnosti in odvisnost turizma od drugih dejavnosti. Poleg pomanjkljive urejenosti turistične infrastrukture kot izziv izpostavlja tudi neustrezno prometno dostopnost turističnih znamenitosti in omejene možnosti uporabe trajnostnih oblik mobilnosti, kot so javni prevoz, kolesarjenje, hoja ali skupni prevozi. V številnih destinacijah prihaja do prometnih zastojev in preobremenjenosti z osebnimi vozili, zlasti v času visoke sezone, kar negativno vpliva na izkušnjo obiskovalcev, lokalno prebivalstvo in okolje. Turizem predstavlja eno ključnih konkurenčnih prednosti in je nosilec razvoja na OPO. Nekatere občine na OPO so turistično zelo razvite, medtem ko je turizem za številne občine v OPO še vedno priložnost za razvoj (neizkoriščen potencial). Za razvoj turizma na OPO sta pomembni predvsem naravna in kulturna dediščina ter sistematičen in celovit pristop k razvoju turizma v skladu z načeli trajnosti. Na teh območjih je veliko naravnih danosti za razvoj turizma in povezanih gospodarskih dejavnosti ter s tem možnosti za ohranjanje poselitve teh območij in njihovo revitalizacijo. Vendar pa področje spodbujanja izgradnje turistične infrastrukture sistemsko ni dovolj dobro podprto.

Konkurenčnost turističnih destinacij, zasebnih ponudnikov turističnih nastanitvenih objektov ter dodatne turistične ponudbe je v veliki meri odvisna od urejenosti, ustreznosti, varnosti in kakovosti javne turistične infrastrukture. Celostno doživetje turistov in njihovo vrednotenje kakovosti destinacije in njenih posameznih deležnikov je namreč odvisno od delovanja vseh funkcij destinacije. Navedeni objekti in površine javne in skupne turistične infrastrukture v turističnih destinacijah na ravni lokalnih skupnosti v veliki meri niso urejeni ali pa so pomanjkljivi in ne dosegajo kakovostne ravni in trajnostne naravnosti.

Namen in cilji

Namen ukrepa je krepitev trajnostnega razvoja javne in skupne turistične infrastrukture in naravnih znamenitosti v turističnih destinacijah, dvig kakovosti in s tem konkurenčnosti destinacij in njenih deležnikov, višja kakovost doživetij turistov, dvig dodane vrednosti v turizmu, višja kakovost bivanja domačega prebivalstva, večja sprejemljivost turizma za lokalno okolje in zagotavljanje, da ima tudi domače prebivalstvo koristi od turizma. Med cilji ukrepa je tudi vzpostavitev in nadgradnja trajnostnih in nizkoogljicnih oblik mobilnosti v turističnih destinacijah (npr. pešpoti, kolesarske poti, sistemi izposoje koles in e-koles, javni prevoz z nizkimi emisijami, multimodalne prometne povezave, e-polnilnice).

Razvoj turistične infrastrukture se prednostno prostorsko osredotoča na območja, kjer je že zagotovljena ključna turistična in športna infrastruktura, pri čemer njen nadaljnji razvoj v

ospredje postavlja razbremenjevanje, prenovu in modernizacijo obstoječih turističnih kapacitet v smislu večanja kakovosti nastanitev, storitev in programov, zmanjševanja rabe voda in odpadkov ter izboljšanja infrastrukture in storitev za trajnostno mobilnost.

Cilji ukrepa obsegajo trajnostno preoblikovanje manjkajoče javne turistične infrastrukture z vlaganji v obnovo in izgradnjo javne turistične infrastrukture, izboljšanje funkcionalnosti, varnosti in kakovosti javne turistične infrastrukture ter dvig kakovosti storitev in doživetij turistov. Prednostno se izvedejo investicije v promocijo zelenega turizma oziroma aktivacije razvojnih potencialov, ki jih predstavljajo območja varstva narave, kulturne dediščine ter oblikovanja in povezovanja ponudnikov tovrstnih turističnih storitev.

Pričakovani merljivi učinki in rezultati:

- število podprtih projektov,
- število podprtih projektov javne turistične infrastrukture,
- število podprtih projektov na funkcionalno razvrednotenih območjih (FRO) na OPO,
- število zgrajenih, prednostno obnovljenih in dograjenih objektov javne turistične infrastrukture,
- število projektov javne turistične infrastrukture, ki vključujejo elemente trajnostne mobilnosti (npr. kolesarske poti, polnilnice za električna vozila, javni prevoz),
- površina zgrajenih, obnovljenih in dograjenih objektov javne turistične infrastrukture,
- povečanje/izboljšanje trajnostne infrastrukture – dolžina pešpoti, kolesarskih poti ipd.,
- povečanje deleža uporabe naravnih/recikliranih/lokalnih materialov,
- povečanje števila obiskovalcev, turistov, uporabnikov javne turistične infrastrukture,
- povečanje deleža obiskovalcev, ki dostopajo do lokacije z nizkoogljimi oblikami prevoza (npr. javni promet, kolesa, e-avtomobili),
- povečanje števila nočitev turistov,
- povečanje števila vključenih lokalnih akterjev,
- drugo.

Predmet, aktivnosti

Predmet ukrepa je sofinanciranje vlaganj v izgradnjo, obnovo ali širitev spodaj opredeljene javne turistične infrastrukture:

- doživljajski parki,
- razgledni stolpi in ploščadi,
- sprehajalne poti, tematske poti, dostopne poti do turističnih znamenitosti,
- plaže in obale rek, jezer, ribnikov in drugih vodnih površin,
- postajališča za avtodome,
- ureditev parkirnih površin ob znamenitostih,
- kolesarske poti, kolesarnice in polnilnice za e-kolesa,
- multimodalne prometne točke (npr. povezava javnega prevoza, kolesarjenja in hoje),
- polnilnice za električna vozila ob turističnih znamenitostih,
- infrastruktura za deljene prevoze (npr. bike sharing, car sharing),
- vzpostavitev nizkoogljinih shuttle sistemov (npr. električni minibusi, avtobusi na vodik) do težje dostopnih turističnih točk,
- infrastruktura za trajnostno upravljanje z odpadki na turističnih območjih (npr. ločevalni otoki, pametni koši z vgrajenim senzorjem polnosti, kompostirnice za gostinske ponudnike v destinaciji),
- digitalna interpretacijska infrastruktura (npr. interaktivne informacijske točke, aplikacije za samovoden ogled, AR/VR prikazi naravne in kulturne dediščine),
- ureditve za upravljanje obiskovalcev (npr. kontrolne točke, sistemi za merjenje in usmerjanje obiska, informacijski centri),
- informacijske in označevalne table,
- naravna dediščina – valorizirana v turizmu,
- kulturna dediščina – valorizirana v turizmu.

Izvajale so bodo naslednje projektne aktivnosti:

- nakup nepremičnin,
- sprememba namembnosti prostorov objektov,
- projektna in investicijska dokumentacija,
- gradbena, obrtniška in instalacijska dela ter strokovni nadzor gradnje,
- nakup, najem in zakup opreme ter drugih opredmetenih in neopredmetenih osnovnih sredstev,
- transport, montaža in zagon opreme,
- priprava vizije razvoja,
- upravljanje oziroma ureditev prenosa v upravljanje in načrt upravljanja dejavnosti,
- druge aktivnosti za izvedbo projekta v javnem interesu.

Podrobnejše podprte aktivnosti, pogoji in merila bodo določeni ob pričetku izvajanja.

Izvajanje

Način izbire projektov: javni razpisi, javni pozivi.

Nosilci ukrepa: Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj (MKRR), Slovenski regionalno razvojni sklad (SRRS). Sodelujoči: Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport (MGTS).

Izvedba ukrepa in podprtih projektov je možna tudi z uporabo kombinacije nepovratnih in povratnih virov financiranja oziroma s finančnimi instrumenti (blending) ter z vsebino drugih ukrepov programa.

Za doseganje ciljev podnebne politike se pri izvajanju investicijskih projektov upoštevajo predpisi s področja presojanja vplivov na okolje in zelenega proračunskega načrtovanja.

Ciljne skupine

Prebivalci, turisti.

Upravičenci: občine

Državna pomoč

Ukrep praviloma ne predstavlja državne pomoči. V kolikor bo ugotovljeno, da lahko predstavlja državno pomoč, se bo izvajal skladno z ustrezno shemo državnih pomoči.

4.3.4.2 Ukrep: Obnova planinskih objektov

Analiza stanja in izzivov

V Sloveniji in na OPO stoji veliko planinskih koč in drugih planinskih objektov, ki predstavljajo primarne ali podporne objekte za izvajanje prostočasnih dejavnosti. Med planinske objekte se uvrščajo planinske koče, zavetišča, bivaki in planinska učna središča (v nadaljnjem besedilu: planinski objekti). Veliko teh objektov je energetske neučinkovitih, njihovi notranji prostori in oprema pa so dotrajani. Praviloma so slabše opremljeni s trajnostnimi okoljskimi in energetskimi elementi stavb in predstavljajo relativno velik negativen vpliv na okolje v občutljivem naravnem okolju. Poraba energije za njihovo obratovanje je relativno visoka, zaradi omejenih energetskih zmoglosti pa ti objekti ne zagotavljajo vseh potrebnih storitev. Velik izziv za planinske objekte predstavljajo odpadki in relativno visoka poraba pitne ter sanitarne vode za obratovanje, zaradi česar nastaja več odpadne vode, vse pogostejše pa tudi omejena razpoložljivost delovne sile za izvajanje planinske dejavnosti v planinskih objektih.

Namen in cilji

Namen ukrepa je energetska obnova in obnova notranjih prostorov planinskih objektov na OPO, uvrščenih na seznam planinskih objektov Planinske zveze Slovenije, spodbujanje energetske in snovne učinkovitosti, spodbujanje ukrepov za rabo obnovljivih virov energije ter načinov poslovanja, ki temeljijo na načelih trajnostnega razvoja.

Planinski objekti so namenjeni izvajanju in podpori naslednjih planinskih dejavnosti:

- zagotavljanju zavetja in varnosti planincev,
- omogočanju počitka, prehrane in prenočišča,
- posredovanju informacij o planinskih poteh, vremenski napovedi in obveščanju v primeru nesreče,
- spodbujanju planinstva kot rekreativne, športne, kulturne in izobraževalne dejavnosti,
- varovanju narave in trajnostnemu razvoju gorskega sveta.

Cilji ukrepa:

- povečanje energetske učinkovitosti in zmanjšanje okoljskega vpliva planinskih objektov ter zmanjšanje izpustov ogljikovega dioksida, ki ga ustvarjajo planinski objekti v celotnem življenjskem ciklu,
- izboljšanje kakovosti bivanja z obnovo notranjih prostorov in nabavo sodobne opreme,
- povečanje snovne učinkovitosti porabe pitne in sanitarne vode ter zmanjšanje odpadne vode in odpadkov,
- izboljšanje gospodarnosti poslovanja planinskih objektov zaradi uvajanja ukrepov snovne in energetske učinkovitosti oziroma večje rabe obnovljivih virov energije,
- avtomatizacija v povezavi z obnovo planinskih objektov in delovnih procesov.

Pričakovani rezultati in učinki:

- število podprtih projektov,
- število obnovljenih planinskih objektov,
- specifična raba primarne energije stavbe,
- odstotek zmanjšanja specifične rabe primarne energije stavbe,
- količina ali odstotek zmanjšane porabe energije (zaradi izvedenih gradbenih ukrepov oziroma nabavljenih novih osnovnih sredstev),
- količina ali odstotek zmanjšane porabe snovi (pitne in sanitarne vode, odpadne vode in odpadkov),
- drugo.

Predmet, aktivnosti

Predmet ukrepa je sofinanciranje operacij izvedbe ukrepov ali investicij za povečanje snovne in energetske učinkovitosti, rabe obnovljivih virov energije ter avtomatizacije delovnih procesov v planinskih objektih.

Investicije morajo vključevati enega ali več naslednjih ukrepov:

- energetska obnova planinskega objekta za zmanjšanje rabe primarne energije in zmanjšanje stroškov za oskrbo z energijo ter zmanjšanje okoljskih obremenitev,
- obnovo posameznih elementov ali celotnega zunanega ovoja stavb,
- nakup in vgradnjo naprav za proizvodnjo toplote iz obnovljivih virov energije,
- nakup in vgradnjo naprav za samooskrbo z električno energijo iz obnovljivih virov energije,
- nakup in vgradnjo energetske učinkovitejše razsvetljave,
- zamenjavo kurilne naprave z energetske učinkovitejšo,
- zamenjavo sistema ogrevanja in/ali hlajenja z energetske učinkovitejšim sistemom,
- vgradnjo sistemov za izkoriščanje odpadne toplote,
- ukrepe za zmanjšanje porabe pitne in sanitarne vode,
- ukrepe za zmanjšanje obremenitev okolja z odpadnimi vodami,

- ukrepe za izboljšanje požarne varnosti,
- avtomatizacijo v povezavi z obnovo planinskega objekta oziroma avtomatizacijo delovnih procesov,
- pametne sisteme za upravljanje energije in varnosti (termostati, svetila),
- nadomestno gradnjo, pod pogojem, da nadomestni objekt sodi v višjo kategorijo glede snovne in energetske učinkovitosti ter rabe obnovljivih virov energije kot objekt, ki se nadomešča, in da izpolnjuje tudi ostale pogoje tega razpisa,
- obnovo in opremo bivalnih prostorov,
- obnovo in opremo sanitarij,
- obnovo in opremo ostalih notranjih prostorov,
- drugo.

Podrobnejše podprte aktivnosti, pogoji in merila bodo določeni ob pričetku izvajanja.

Izvajanje

Način izbire projektov: javni razpisi, javni pozivi.

Nosilci ukrepa: Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj (MKRR), Slovenski regionalno razvojni sklad (SRRS). Sodelujoči: Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport (MGTŠ).

Izvedba ukrepa in podprtih projektov je možna tudi z uporabo kombinacije nepovratnih in povratnih virov financiranja oziroma s finančnimi instrumenti (blending) ter z vsebino drugih ukrepov programa.

Za doseganje ciljev podnebne politike se pri izvajanju investicijskih projektov upoštevajo predpisi s področja presojanja vplivov na okolje in zelenega proračunskega načrtovanja.

Ciljne skupine

Planinci, športniki, turisti in drugi.

Upravičenci: občine in društva ter morebitni drugi subjekti, ki delujejo v javnem interesu; lastniki ali najemniki planinskega objekta, vpisani v register planinskih objektov Planinske zveze Slovenije.

Če je prijavitelj najemnik, mora imeti z lastnikom objekta sklenjeno najemno pogodbo za obdobje najmanj petih let po zaključku projekta, od lastnika pa mora pridobiti tudi pisno soglasje za izvedbo investicije.

Državna pomoč

V kolikor bo ugotovljeno, da ukrep predstavlja državno pomoč, se bo izvajal skladno z ustrezno shemo državnih pomoči.

Viri in literatura

Pečar, Janja. Občine v obmejnem problemskem območju, 2024 [interno gradivo]. Ljubljana: Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj (UMAR), 2024. Naročnik: Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj.

Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo (MGRT). Cilji, usmeritve in instrumenti regionalne politike ter strateška izhodišča prostorskega razvoja za pripravo regionalnih razvojnih programov 2021–2027. Gradivo MGRT (Sklep Vlade RS št. 3030-51/2018/145, 17. 7. 2019) [interno gradivo]. Ljubljana: MGRT, 2019.

Kušar, Simon; Bobovnik, Nejc; Lampič, Barbara. Poročilo o regionalnem razvoju 2018-2022. Raziskovalno poročilo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, 2023. Dostopno na: <https://plus.cobiss.net/cobiss/si/sl/bib/fflj-8/180723715>

Nared, Janez; Bole, David; Razpotnik Visković, Nika; Kozina, Jani; Goluža, Maruša; Trobec, Anja; Tiran, Jernej; Logar, Erik; Repolusk, Peter; Zavodnik Lamovšek, Alma; Čok, Gregor; Foški, Mojca; Mrak, Gašper; Kavaš, Damjan; Koman, Klemen. Projekt V6-1945: Medresorsko usklajeno spodbujanje razvoja v obmejnih problemskih območjih v okviru ciljnega raziskovalnega programa »CRP-2019« v letu 2019: končno poročilo. Projektna naloga. Ljubljana: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, 2021. Dostopno na: <https://plus.cobiss.net/cobiss/si/sl/bib/134381315>

Zeilhofer, Nina; Žagar, Katarina; Pristavec Đogić, Mojca. Obmejna problemska območja, Primerjalni pregled (PP) [interno gradivo]. Ljubljana: Republika Slovenija, Državni zbor, Raziskovalno-dokumentacijski sektor, 2024.

Pečar, Janja. Cilji regionalne politike Slovenije v obdobju 2021–2027. Zbirka Delovni zvezki UMAR. Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj, 2020. Dostopno na: https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/dz/2020/DZ3_2020.pdf

Bratuž Ferk, Barbara; Breskvar Žaucer, Lidija; Brodar, Urška,..... Kakovost življenja v Sloveniji – Poročilo o razvoju 2025. Ljubljana: Urad RS za makroekonomske analize in razvoj. Dostopno na: https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/razvoj_slovenije/2025/slovenski/POR2025_01.pdf

Republika Slovenija, Računsko sodišče. Raziskava Dostopnost storitev splošnega pomena, 2022. Dostopno na: https://www.rs-rs.si/fileadmin/user_upload/Datoteke/Prirocniki-projekti/Dodatni_projekti/ssp/Projekt_-_Storitve_splosnega_pomena.pdf

Regionalni razvojni programi za obdobje 2021–2027:

- Pomurska razvojna regija, Regionalna razvojna agencija za Pomursko razvojno regijo: Regionalni razvojni program Pomurske regije 2021–2027. Murska Sobota: Razvojni center Murska Sobota, 2022. Dostopno na: <https://www.rcms.si>.
- Podravska razvojna regija, Regionalna razvojna agencija za Podravsko razvojno regijo: Regionalni razvojni program Podravja 2021–2027. Maribor: Regionalna razvojna agencija za Podravje – Maribor, 2022. Dostopno na: <https://www.rra-podravje.si>.
- Koroška razvojna regija, Regionalna razvojna agencija za Koroško razvojno regijo: Regionalni razvojni program Koroško razvojno regijo 2021–2027. Dravograd: Regionalna razvojna agencija za Koroško, 2022. Dostopno na: <https://www.rra-koroska.si>.

- Savinjska razvojna regija, Regionalna razvojna agencija za Savinjsko razvojno regijo: Regionalni razvojni program Savinjske razvojne regije 2021–2027. Celje: Regionalna razvojna agencija Savinjska, 2022. Dostopno na: <https://www.rra-savinjska.si>.
- Posavska razvojna regija: Regionalna razvojna agencija za Posavsko razvojno regijo: Regionalni razvojni program regije Posavje za obdobje 2021–2027. Krško: Regionalna razvojna agencija Posavje, 2022. Dostopno na: <https://www.rra-posavje.si>.
- Razvojna regija Jugovzhodna Slovenija, Regionalna razvojna agencija za razvojno regijo Jugovzhodna Slovenija: Regionalni razvojni program regije Jugovzhodna Slovenija za obdobje 2021–2027. Novo mesto: Razvojni center Novo mesto, 2022. Dostopno na: <https://www.rc-nm.si>.
- Gorenjska razvojna regija, Razvojna agencija za Gorenjsko razvojno regijo: Regionalni razvojni program Gorenjske 2021–2027. Kranj: BSC Kranj, 2022. Dostopno na: <https://www.bsc-kranj.si>.
- Severno Primorska (Goriška) razvojna regija, Regionalna razvojna agencija za Severno Primorsko (Goriško) razvojno regijo: Regionalni razvojni program Severne Primorske (Goriške) razvojne regije 2021–2027. Tolmin: Posoški razvojni center, 2022. Dostopno na: <https://www.prc.si>.
- Obalno-kraška razvojna regija, Regionalna razvojna agencija za Obalno-kraško razvojno regijo: Regionalni razvojni program Obalno-kraške regije za obdobje 2021–2027. Koper: Regionalni razvojni center Koper, 2022. Dostopno na: <https://www.rrc-kp.si>.
- Primorsko-notranjska razvojna regija, Regionalna razvojna agencija za Primorsko-notranjsko razvojno regijo: Regionalni razvojni program Primorsko-notranjske regije za obdobje 2021–2027. Pivka: RRA Zeleni kras, 2022. Dostopno na: <https://www.rra-zk.si>.